

DRŽAVA

Vec u godinama 1920/21. je našem mladom pokretu prebacivano iz redova današnjeg prezivelog gradanskog sveta, uvek iznova, da je naš stav prema današnjoj dnavi odbojan, iz cega je partijsko-politicko razbojništvo svih usmerenja izvodilo pravo, da sme da prihvati ugnjetacku borbu protiv mladog, neugodnog najavljiivaca novog pogleda na svet, svim sredstvima. Pri tom je, naravno namemo zaboravljeno, da današnji gradanski svet sam pod pojmom država ne može više da zarnisli ništa jedinstveno, da za to postoji jedinstvena definicija, niti da je može biti. Tumači ipak uobicavaju da sede na našim državnim visokim školarima cesto u liku profesora državnog pravaa, čiji najviši zadatak mora da bude da se pronadu objašnjenja i tumačenja doticne više ili manje srecne egzistencije njihovog plodnog izvora koji ih hrani. Sto je država gore struktuirana, utoliko su neprozimije, izveštajenije i nerazumljivije definicije o svrsi njenog postojanja. Sta bi npr. trebalo da piše carsko-kraljevski univerzitetski profesor o smislu i svrsi države u zemlji, čije je državno bitisanje otelotvorilo dakako najveću nakazu svih vremena? Tezak zadatak kad se pomisli, da za današnjeg nastavnika u državno-pravnim stvarima postoji manje obaveznost na istinu a mnogo više vezivanja za određenu svrhu. A svrha glasi: Održanje po svaku cenu monstruma ljudskog mehanizma, koji u određeno vreme dolazi u pitanje, sada nazvanog država. Tu nek se čovek ne čudi kad se pri razjašnjavanju ovog problema što je moguće više izbegavaju realna gledišta, da bi se umesto toga ukopalo u metez "etičkih", "obicajnih", "moralnih" i ostalih idejnih vrednosti, zadataka i ciljeva.

Sasvim uopšteno mogu se razlikovati tri shvatanja:

a) grupa onih, koji u državi jednostavno vide više ili manje dobrovoljan skup ljudi pod jednom vladajućom silom.

Ova grupa je najbrojnija. U njenim redovima se nalaze narocito obozavaoci našeg današnjeg principa legitimiteta, u čijim očima volja u celoj toj stvari ne igra baš nikakvu ulogu. U činjenici postojanja dnave je za njih već zasnovana sveta nepovredivost. Da bi se zaštitilo ovo ludilo ljudskih mozgova, potrebno je upravo pseće obozavanje takozvanog državnog autoriteta. U glavama takvih ljudi se za čas posla od sredstva pravi krajnja svrha. Država više nije tu da bi služila ljudima, već su ljudi tu, da bi obožavali državni autoritet koji još obuhvata poslednji, na neki način počinovničin duh. Da se stanje ovog tihog, zanesenog obozavanja ne bi preobrazilo u nemir, državni autoritet je sa svoje strane tu, samo da bi održao red i mir. Ni on sada više nije ni svrha ni sredstvo. Državni autoritet treba da brine za mir i red, a mir i red treba, obmuto, da državnom autoritetu omoguće postojanje. Između ova dva pola treba da kruži ceo život.

U Bavarskoj ovakvo shvatanje zastupaju u prvoj liniji politicari bavarskog centra, nazvanog "Bavarska narodna partija"; u Austriji su to bili čmo -žuti legitimisti, u našem Rajhu su to na žalost cesto takozvani konzervativni elementi, čija se predstava o dnavi kreće tim stazama.

253

b) Druga grupa ljudi je po broju nešto manja, pošto se u nju moraju računati oni, koji za postojanje dnave vezuju bar nekoliko uslova. Oni žele ne

samo istu upravu, već i, ako je moguće, isti jezik -iako samo sa opštih upravnih -tehničkih stanovišta. Državni autoritet više nije jedina i isključiva svrha države, već tu treba dodati potpomaganje dobrobiti podanika. Ideje o "slobodi", i to najrešće pogrešno shvacene prirode, se uvrštavaju u shvatanje države u ovim krugovima. Forma vladavine više nije nedodirljiva -injenicom svog postojanja po sebi, već se ispituje njena svrhovitost. Svetost starosti ne štiti pred kritikom današnjice. Inače je to shvatanje, koje od države očekuje pre svega povoljno oblikovanje ekonomskog života pojedinca, koje, dakle, sudi sa praktičnih stanovišta i prema opštim ekonomskim shvatanjima rentabilnost. Najglavnije zastupnike ovih gledišta srećemo u krugovima našeg normalnog nemačkog građanstva, naročito u onima naše liberalne demokratije.

c) Treća grupacija broje najslabija.

Ona u državi već vidi sredstvo za ostvarivanje najčešće vrlo nejasno predstavljenih tendencija političke moći jezički obeleženog i ujedinjenog naroda države. Zelja za jedinstvenim državnim jezikom se pri tom ispoljava ne samo u nadi, da se time ovoj državi stvori noseća osnova za spoljni porast moći, već ništa manje u -inače iz osnove pogrešnom -mišljenju da se time u određenom pravcu može sprovesti nacionalizacija.

Poslednjih sto godina je bila prava žalost morati videti kako se u ovim krugovima, ponekad u najboljoj nameri, igralo rečju "germanizacija". Ja se i sam još secam kako je u mojoj mladosti upravo ovaj naziv zaveo do potpuno neverovatno pogrešnih predstava. Čak se i u svenemaljkim krugovima tada moglo čuti mišljenje, da bi austrijskom nemstvu uz intenzivnu pomoć vlade vrlo dobro mogla da uspe germanizacija austrijskog slovenstva, pri čemu ni najmanje nije shvatilo da se germanizacija može preduzeti samo na tlu a nikad na ljudima. Jer ono što se uopšte pod tom rečju podrazumevalo, bilo je samo prisilno površno prihvatanje nemačkog jezika. Ali je jedva shvatljiva logika greška, verovati, da, recimo, od čmca ili Kineza postaje Nemać, jer uti nemački i spreman je, da ubuduće govori nemački jezik i nekoj nemačkoj političkoj partiji daje svoj glas. Da je svaka takva germanizacija u stvari de-germanizacija, naš građanski nacionalni svet nikad nije shvatio. Jer kad se danas oktrojiranjem opšteg jezika razlike izmedu različitih naroda, koje su do tada vidljivo upadale u oči, premoste i najzad izbrišu, onda to znači poretak mešanja rasa pa time u našem slučaju ne germanizaciju već uništenje germanskog elementa. U istoriji se prečesto događa, da spoljnim sredstvima moći porobljivačkog naroda, doduše uspe da ugnjetenom nametne svoj jezik, ali da nakon hiljadu godina njegov jezik govori drugi narod i pobednik tako postaje stvamo pobedeni.

Pošto narodnost, bolje reći rasa, nije u jeziku, već u krvi, o germanizaciji bi se smelo pričati tek onda, kad bi uspelo da se takvim procesom promeni krv podređenog. Ali to je nemoguće. Bilo kako bilo mešanjem krvi se vrši promena, koja medutim znači snižavanje nivoa više rase. Krajnji rezultat takvog procesa bi dakle bilo uništenje upravo onih osobina koje su porobljivački narod jednom osposobile da pobedi. Naročito bi kulturne snage nestale pri sparivanju sa nižim rasom, iako bi nastala mešavina po sto puta govorila jezik ranije više rase. Još će neko vreme trajati izvesna borba razli-

~itih duhova, i mo~e biti da narod koji sve dublje tone, tako reci poslednjim uzdizanjem, otkrije iznenadujuce kulturne vrednosti. Ipak su samo pojedina~ni elementi koji pripadaju vi~oj rasi, ili pak i mešanci ti, kod kojih u prvom ukr~tanju jo~ uvek prete~e bolja krv i pokušava da se probije, a nikada to nisu krajnji proizvodi mešanja. U njima se uvek pokazuje kulturno nazadni pokret. Danas se mora smatrati srecom da je u Austriji izostala germanizacija u smislu Josifa II. Njen uspeh bi verovatno bio odrZanje austrijske drl;ave, ali i sni~enje rasnog nivoa nema~ke nacije, izvr~eno jezi~kim zajedništvom. Tokom vekova bi se dakako iskristalisao izvestan nagon horde, ali bi i sama horda postala manje vredna. MoMa bi se rodio drl;avni narod ali bi se izgubio kulturni narod.

Za nema~ku naciju je bilo bolje, ~to je ovaj proces me~anja izostao, mada ne kao posledica plemenitog uvida, vec kratkovidom ograni~eno~cu Habzburgovaca. Da je bilo druga~ije, nema~ki narod se danas ne bi mogao nazvati ne~im više nego kulturnim faktorom.

Ali ne samo u Austriji, vec i u Nema~koj samoj, su takozvani nacionalni krugovi bili i jesu pokretani sli~nim pogre~nim idejama. Politika prema Poljskoj koju su mnogi zahtevali, u smislu gennanizacije istoka temeljila se, na ~alost, skoro uvek na istom paralogizmu. I ovde se verovalo da se gennanizacija poljskog elementa mo~e izvr~iti ~isto jezi~kim ponem~avanjem istog. I ovde bi rezultat bio koban: narod strane rase, koji na nema~kom jeziku izra;lava svoje strane misli, kompromitujuci svojom sopstvenom zaostalo~cu visinu i dostojanstvo naše sopstvene narodnosti.

Kako je jo~ i danas stra~na ~teta koja je indirektnim putem naneta na~em nemstvu, time ~to su Jevreji, koji su natucali nema~ki, pri stupanju na ameri~ko tlo, usled neznanja mnogih Amerikanaca, bili ura~unati na na~nema~ki konto! Ali ipak niko nece ni pomisliti, da u ~isto povr~noj ~injenici, da ova u~ljiva seoba naroda sa Istoka govori uglavnom nema~ki, vidi dokaz za njeno nema~ko poreklo i narodnu pripadnost.

Ono ~to se tokom istorije korisno germanizovalo, je bilo tlo koje su na~i preci osvojili ma~em i naselili nema~kim seljacima. Kako su pritom na~em narodnom telu dovodili tudu krv , sautestvovali su u onom nesrecom cepanju na~eg unutra~njeg bica, koje se ispoljilo u nema~kom nadindividualizmu -koji se naZalost mnogostruko ~ak jo~ slavi.

I u ovoj trecjoj grupi drl;ava u izvesnom smislu jo~ uvek vaZi kao samosvrha, odrl;avanje drl;ave, prema tome, kao najveCi zadatak ljudsk'og postojanja.

Rezimirajuci, moZe se utvrditi sledeCe: Sva ova gledita svoj najdublji l. koren nemaju u saznanju da snage koje stvaraju kulturu i vrednosti bitno ipo~ivaju na rasnim elementima, ida drl;ava dakle, po smislu, kao svoj najvi~i zadatak mora da sm:atra odrZanje i uzdizanje rase, ovaj osnovni uslov sveg ljudskog kulturnog razvoja.

r

, 255

Krajnji zakljucak onih pogrešnih shvatanja i pogleda O bicu i svrsi drZave mogao je da izvuce Jevrejin Marks: time što je gradanski svet pojam

dr~ave oslobodio od rasnih obaveza, ne mogavši da dospe do neke druge, jednako priznate formulacije, sam je utro put ucenju koje negira dr~avu po sebi.

Vec u ovoj oblasti mora stoga da glatko zakal;e borba gradanskog sveta nasuprot marksisticke internacionalne. On je cak vec odavno ~rtvovao fundamente koji bi bili nezaobilazno neophodni kao oslonac njegovog sopstvenog sveta ideja. Njegov lukavi pritvnik je spoznao slabosti njegove gradevine pa onda juriša protiv njega orufjem koje su mu one same, iako ne ~eleci, dale.

Stoga je prva obaveza nOVOg pokreta koji pociva na tlu narodnog pogleda na svet, da se pobrine, da shvatanje bica i svrha postojanja drZave dobije jedinstvenu jasnu formu.

Nacelna spoznaja je onda, da drZava ne predstavlja svrhu vec sredstvo.

Ona je dakako pretpostavka za stvaranje više Ijudske kulture, ali ne i njen uzrok. On, medutim, le~i iskljucivo u postojanju rase, sposobne za kulturu. Moglo bi se na zemlji nalaziti stotine uzornih drZava, u slucaju izumiranja arijevskog nosioca kulture ne bi ipak postojala kultura koja bi odgovarala duhovnoj velicini današnjih najviših naroda. Mo~emo ici dalje i reci, da cinjenica Ijudske dr~avne tvorevine ni najmanje ne bi iskljucila mogucnost uništenja Ijudskog roda, ukoliko bi se izgubili nadmocna duhovna sposobnost i elasticnost, usled nedostatka rasnog nosioca istih.

Ako bi se danas npr. zemljina površina uznemirila nekim tektonskim poremećajem i iz valova okeana se uzdigli novi Himalaji, jednom jedinom strašnom katastrofom covecanstva bi bila uništena kultura. Ne bi više postojala nijedna drZava, oslobodili bi se okovi svakog reda, uništeni dokumenti hiljadugodišnjeg razvitka, jedno jedino veliko polje leševa, preplavljeno vodom. i muljem. Jedino ako bi se iz tog haosa uZasa održala i samo nekolicina ljudi odredene rase, sposobne za kulturu, i ako bi i nakon hiljadugodišnjeg trajanja, zemlja nakon svog smirivanja ponovo dobila dokaze Ijudske, stvaralacke snage. Samo bi uništenje poslednje rase, sposobne za kulturu, i njenih pojedinačnih nosilaca konacno opustošilo zemlju. Obmuto vidimo cak na primerima sadašnjice, da drZavne tvorevine na svojim plemenskim poCecima pri nedostatku genijanlosti svojih rasnih nosioca, ne mogu da ih sacuvaju od propasti. Kao što su velike ~ivotinjske vrste praistorije morale da se povuku pred drugima i potpuno nestale tako i covek mora da se povuce, kad mu nedostaje odredena duhovna snaga, koja mu jedino omoguĆava da pronade neophodno oru~je za svoje samoodržanje.

Drzava po sebi ne stvara odredenu kulturu velicinu, vec samo mo~e da održi rasu koja je uslovljava. U drugom sluCaju dr~ava kao takva mo~e dalje ravnomerno da postoji vekovima, dok su kultuma sposobnost i time uslovljena opšta ~ivotna slika jednog naroda, usled mešanja rasa, koje ona ne sprecava, veĆ odavno pretrpele duboke promene. Danasnja drZava na primer mo~e dakako kao formalni mehanizam da zavarava svoje bitisanje dugo

256

,
! vremena, rasno trovanje našeg narodnog tela ipak stvara kulturni pad koji veĆ

sad zastrašujuće izlazi na videlo.

Tako pretpostavka postojanja višeg ljudstva nije država, već narodnost koja je za to sposobna.

Ova sposobnost će u principu uvek postojati i samo se mora određenim spoljnim uslovima pobuđivati na praktično dejstvo. Kulturno i stvaralački nadarene nacije ili bolje rečeno latentno nose u sebi ove koristi, i kada trenutno nepovoljne spoljne okolnosti ne dopuštaju ostvarenje ovih nadarenosti. Zato je nezamislivo sablazati Germane iz prehrisćanskog doba prikazati kao "nekultivisane", kao varvare. Oni to nikad nisu bili. Samo ih je oporost njihove severne domovine terala u odnose koji su sprečavali razvitak njihovih stvaralačkih snaga. Da su, bez ikakvog antičkog sveta, došli u pogodnija polja juna kada su u materijalu njihovih naroda dobili prva tehnička pomoćna sredstva, onda bi sposobnost stvaranja kulture, koja je u njima dremala, izrasla u isti najblistaviji cvet, kao što je to, na primer bio slučaj kod Helena. Samo i sama ova iskonska snaga stvaranja kulture opet ne potiče jedino iz njihove nordijske kulture kao i Eskimi. Ne, ova divna, stvaralački uobličena sposobnost je data baš upravo Arijevcu, pa nosio je on još dremajući u sebi ili je poklanjao budnom životu, prema tome da li povoljni uslovi to dopuštaju ili divlja priroda sprečava.

Iz tog proizilazi sledeća spoznaja:

Država je sredstvo svrhe. Njena svrha je u održanju i unapređivanju zajednice fizički i duševno istovrsnih živih bića. Ovo održanje samo obuhvata ponajpre rasno postojanje pa time dopušta slobodan razvoj svih snaga koje dremaju u toj rasi. Jedan njihov deo će u prvom redu uvek služiti održanju fizičkog života a drugi pospešivanju daljeg duhovnog razvoja. A u stvari uvek jedno stvara pretpostavku za ono drugo.

Države koje ne služe ovoj svrsi, su pogrešne pojave, čak nakaze.

Cinjenica njihovog postojanja menja to toliko malo, kao što uspeh gusarske družine opravdava razbojništvo.

Mi nacionalsocijalisti, ne smemo kao pobornici novog pogleda na svet nikad da se postavimo na ono slavno "tlo -uz to još pogrešnih -cinjenica". U tom slučaju više ne bismo bili pobornici nove velike ideje, već kuliji današnjoj lazi. Treba najoštrije da pravirno razliku između države kao posude i rase kao sadržaja. Ova posuda ima smisla samo ako može da primi i zaštiti sadržaj; u drugom slučaju je bezvredna.

Tako je najviša svrha narodne države briga oko održanja onih rasnih praelemenata, koji darujući kulturu, stvaraju lepotu i dostojanstvo višeg ljudstva. Mi kao Arijevcima možemo da pod državom zarnislirno, dakle, samo živi organizam jedne narodnosti, koji ne samo osigurava održanje ove narodnosti, već je daljim razvojem njenih duhovnih i idejnih sposobnosti vodi najvišoj slobodi.

Ono što danas pokušava da se nametne kao država, najčešće je samo izrod najdublje ljudske zablude, sa neizrecivom tugom kao posledicom pojava.

Mi nacionalsocijalisti znamo da sa ovim shvatanjem u današnjem svetu stojimo kao revolucionari ida smo kao takvi zigosani. Samo, naše mišljenje i delanje ni u kom slu~aju ne treha da hude određeno odhravanjem ili odhijanjem našeg doha, vec duZnom ohavezanošcu na istinu koju smo spoznali. Onda moZemo da hudemo uvereni, da ce viši uvid potomstva naše današnje postupanje ne samo razumeti, veC ga i potvrditi kao ispravno i oplemeniti.

Iz toga za nas nacionalsocijaliste proizilazi i merilo za vrednovanje drzave. Ova vrednost ce hiti relativna sa stanovišta pojedina~ne narodnosti, a apsolutna sa onog ~ove~anstva po sehi. To drugim re~ima zna~i:

Valjanost jedne drZ.ave se ne moze vrednovati prema kultumoj veli~ini ili zna~aju moci ove drZave u okviru ostalog sveta, vec isklju~ivo samo prema stepenu valjanosti ovog uređenja za narodnost o kojoj se u doti~nom slu~aju radi.

DrZava se moze ozna~iti kao uzoma, ne samo ako odgovara zivotnim uslovima narodnosti koju treha da zastupa, vec ako upravo svojom egzistencijom prakti~no odrZava ovu narodnost u zivoru -sasvim svejedno, koji opšti kulturni zna~aj pripada ovoj drZavnoj tvorevini u okviru ostalog sveta. Jer zadatak drZave zapravo nije da stvara sposohnosti, veC samo da postojecim snagama oslohada put. Dakle, drZava se, obmuto, moZe oznaCiti kao losa, ako uz svu kultumu veli~inu, preda propasti nosioca ove kulture u njegovom rasnom kontekstu. Jer ona time prakti~no uni~tava pretpostavku za dalje postojanje ove kulture, koju ~ak nije stvorila, vec koja je plod kultumo - stvarala~ke narodnosti, osigurane zivom drZavnom zajednicom. DrZava upravo ne predstavlja sadrZaj veC formu. Doti~na kultuma veli~ina jednog naroda ne daje merilo vrednosti za valjanost drZ.ave, u kojoj zivi. Vrlo je shvatljivo da kultumo visoko nadaren narod daje sliku veCe vrednosti nego cma~ko pleme; ipak drZavni organizam prvog, posmatrano prema ispunjenju svrhe, moze hiti lošiji negoli kod cmaca. Premda najholja drzava i najholja drZavna forma nisu u stanju, da iz jednog naroda izvuku sposohnosti koje jednostavno nedostaju i nikad nisu postojale, tako loša drzava sigumo moZe da uni~tenjem rasnog nosioca kulture, koje dopusti ili ~ak potpomogne, u huducnosti dovede do izumiranja prvohitno postojecih sposohnosti.

Prema tome se presuda o valjanosti drZave u prvoj liniji moze odrediti relativnom koristi koju ona ima za određenu narodnost, a nikako zna~jem koji se njoj po sehi pripisuje u svetu.

Ovaj relativni sud se moze doneti hrzo i dohro, sud o apsolutnoj vrednosti samo vrlo teško, pošto ovaj apsolutni sud u stvari veC ne određuje samo drZava, vec rnnogo vi~e valjanost i veli~ina doti~ne narodnosti.

Kad se stoga govori o vi~oj misiji drZave, ne sme se nikada zahoraviti, da je viša misija hitno lezi u narodnosti, kojoj drzava organskom snagom svog hitka samo treha da omoguci slohodan razvoj.

Kad zato postavimo pitanje, kako treha da hude uređena drZava koja je potrečna nama Nemcima, onda najpre moramo da stvorimo jasnu sliku o tome, kakve ljude treha da ohuhvati i kojoj svrsi da služi.

Na~a nemacka narodnog na zalogi vi~e ne pociva na jedingtvenom ragnom jezgru. Proceg gtapanja razlicitih igkongkih gavgavnih delova jo~ nije toliko unapredovao, da bi g.e moglo govoriti o na taj nacin novogtvorenoj razi. Naprotiv: trovanja krvi, koja gu pogodila na~ narod, narocito .od Tridegetogodi~njeg rata, nigu dovela gamo do ragtvaranja na~e krvi vec i na~e du~e. Otvorene granice na~e otadzbine, oglanjanje na negermangko gtrano telo duZ tih granicnih oblagti, a pre gvega jak gtalan priliv gtrane krvi u unutra~njogt gamog Rajha nigu ugled njegovog gtalnog obnavljanja ogtavili vremena za apgolutno gtapanje. Vi~e ge ne gtvara nova raga, vec ragni gavgavni delovi ogtaju jedan kraj drugog, ga rezultatom, da ge narocito u kriticnim trenucim, u kojima ge obicno okuplja horda, nemacki narod ragpe na gve gtrane. Ognovni ragni elementi nigu razlicito gme~teni gamo prema oblagtima, vec i pojedinačno, u okviru iste oblagti. Pored nordijgkih Ijudi alpgki, pored alpgkih dinargki, pored oba mediterangki a izrneđu me~avine. Ovo je na jednoj gtrani od velike ~tete: Nemackom narodu nedogtaje onaj gigurni ingtinkt horde koji je zagnovan na jedingtvi krvi i cuva nacije od propagti narocito u trenucima u kojima preti opagnost, ukoliko kod takvih naroda onda obicno odmah negtaju gve manje unutra~nje razlike, a protiv zajedni~kog neprijatelja gtupa zatvoreni front jedingtvene horde. U uporedogti na~ih preogtalih nepome~anih ognovnih rasnih elemenata najrazli~itije prirode je zagnovano ono, ~to ge kod nag oznacava recju nad -individualizam. U mirnim vremenima moze ponekad dobro da pogluZi, ali gve u gvemu uzev~i, uzeo nam je vladayinu nad gvetom. Da je nemacki narod u gvom igtorijgkom razvitku pogedovao ono jedingtvo horde, kao ~to je 9no dobro do~lo drugim narodima, nem.a~ki Rajh bi danag bio gogpodarica zemljine kugle. Svetgka igtorija bi po~la drugim tokom, i nijedan ~ovek ne moze da odluci, da li ge na tom putu ne bi igpunilo ono, ~to se mnogi zaslepljeni pacifisti danas nadaju da ce igprogiti cviljenjem i ridanjem: mir, potpomognut ne palminim lepezama pacifistickib narikaCa punib suza, vec zasnovan pobednickim macem naroda -gospodara koji svet uzima u sluZbu vise kulture.

Cinjenica nepogtojanja krvno jedingtvene narodnosti nam je doneo neizreciv bol. Ona je mnogim malim nemackim vlagtozrcima poklonila rezidencije, a nema~kom narodu oduzela pravo gogpodara.

Jo~ i danas na~ narod pati zbog ove unutra~nje ragepanosti; gamo, ono ~to nam je u pro~logti i sada~njogti donelo nesrecu, moze da bude na~ blagoglov za buducnost. Jer ma kako da je ~tetno na jednoj gtrani, da je izogtalo potpuno me~anje na~ih prvobitnih ragnih sagtavnih delova pa time gpreno gtvaranje jedingtvenog naroda, toliko je na drugoj bilo grecno, ~to je time bar jedan deo na~e najbolje krvi odrZan cigtim i izbegao rasni pad.

Sigurno da bi kod potpunog umnozavanja na~ih rasnih praelemenata nagtao zatvoren narod, samo bi on, kao ~to dokazuje gvako ukr~tanje raga, bio igpunjen nizom kulturnom. gpogobno~cu, nego ~to ju je prvobitno pogedovao najvi~i od igkongkih sagtavnih delova. Ovo je blagoslov izostanka potpunog me~anja: da mi i danag jo~ u na~em nemackom narodu posedujemo velike, neizrne~ane nordijgko -germangke Ijude, u kojima gmemo da vidimo najvre-

--'

-

dnije blago za na~u buducnost. U sumomo doba nepoznavanja svih rasnih zakona, kada se u potpuno jednakom vrednovanju ~ovek pojavljuje ba~ kao ~ovek, nedostaje jasnoca o razli~itoj vrednosti pojedinih praelemenata. Danas znamo da nam je potpuno me~anje sastavnih delova na~eg naroda kao posledica time nastalog jedinstva mozda dodu~e dalo spoljnu moc, da bi ipak najvi~i cilj ~ove~anstva bio nedosti~an, po~to bi jedini nosilac, koga je sudbina o~ito odabrala za ovo izvršenje, propao u op~toj rasnoj kasi jedinstvenog naroda.

Ali ono ~to je bez na~e pomoci spre~eno blagom sudbinom, danas treba samo da ispitamo i iskoristimo sa stanovi~ta na~e sada ste~ene spoznaje. Onaj ko govori o misiji nemackog naroda na zemlji, mora da zna, da ona moze da se sastoji samo u stvaranju drZave koja svoj najvisi zadatak vidi u odrZavanju i unapredivanju nepovredjenih preostalih najplemenitijih delova nase narodnosti, cak celog covecanstva..

Time drZava po prvi put dobija visoki unutra~nji cilj. Nasuprot smesne parole osiguravanja reda i mira radi mimog omogucavanja obostrane prevare, zadatak odrZavanja i unapredivanja najvi~eg ljudstva, koje je zemlji poklonjeno dobrotom svemoguceg, se pojavljuje kao zbilja visoka misija. Iz mrtvog mehanizma, koji zahteva da postoji samo radi sebe sama, treba da se formira zivi organizam sa isklju~ivom svrhom: sluziti vi~oj ideji. Nemacki Rajh treba kao drZava da obuhvati sve Nemce, sa zadatkom da od tog naroda ne samo sabere i odrli najvrednije rasne elemente, vec da ih polako i sigurno uzdigne do vladajuceg položaja.

* * *

Time umesto, u osnovi uzev, nezivog stanja nastupa period borbe. Ipak, kao uvek i u svemu na ovom svetu, i ovde ce vrednost zadrZati izraz, da "ko se odmara -rda", i dalje, da je pobeda ve~ito u napadu. Sto je cilj borbe koji nam lebdi pred o~ima, pri tom veci, i sto manje moze biti razumevanje ~iroke mase za to trenutno, utoliko su stra~niji, prema iskustvima svetske istorije, uspesi -i zna~aj tih uspeha onda, kada se cilj pravilno shvati i borba se sprovede sa nepokolebljivom ustrajnoscu.

Naravno da za mnoge nase danasnje ~inovni~ke drzavne vode moze biti vi~e umirujuce, da deluju za odrZavnje datog stanja, nego da se bore za novo. Smatrace mnogo laksi da u drzavi vide mehanizam koji je tu jednostavno da bi se odrzao u zivotu, kao ~to opet njihov zivot "pripada drzavi" -kao ~to obi~no kaZu. Kao da bi ono sto je poteklo iz narodnosti logi~no moglo da sluZi ne~em drugom nego bas narodnosti, ili kao da bi ~ovek mogao da dela za ne~to drugo nego upravo opet za ~oveka. Kao sto je reCeno, prirodno je d8 je lakse u drZavnom autoritetu videti samo fonnalan mehanizam organizacije nego suvereno otelotvorenje nagona za samoodranjem kod neke narodnosti na zemlji. Jer u jednom slu~aju su za ove slabe duhove drzava kao i drZavni autoritet vec svrha po sebi, au dfugom samo snaZno oruZje u sluzbi velike ve~ite zivotne borbe za postojanje, oruzje, kojem svako

treba da se prikloni, jer nije formalno mehani~ko, vec izraz zajedni~ke volje za odrZanjem i;ivota.

Zato cemo u borbi za nase novo shvatanje, koje sasvim odgovara prasmislu stvari, naci samo nekolicinu saboraca iz drustva koje je ne samo telesno, vec naZ:alost pre~esto i duhovno zastarelo. Samo izuzeci, starci mladog srca i svei;eg uma, ce nam prici iz onih slojeva, nikada oni koji u odr;l;avanju datog stanja vide poslednji smisao svog i;ivotnog zadatka. Nasuprot nas stoji beskrajna vojska manje zlonamemo losih negoli ravnodusnika lenjih da misle, i ~ak zainteresovanih za odrZanje danasnjeg stanja. Samo upravo u ovoj prividnoj bezizglednosti nase snage borbe je zasnovana veli~ina naseg zadatka a i mogucnost uspeha. Bojni pokli~, koji sitne duhove ili od po~etka uplasi ili ih uskoro obeshrabri, postaje signal za sastajanje pravih borbenih priroda. A to mora biti jasno: Kada se iz jedi log naroda odredena koli~ina najvi~e energije i delotvorne snage pojavljuje usmerena na jedan cilj pa je prema tome kona~no uskracena tromost i ~irokih masa, ovi mali procenti se uzdizu do gospodara ukupnog broja. Svetsku istoriju stvaraju minoriteti onda, kada se u tom minoritetu broja otelotvoruje. majoritet volje i odlu~nosti. ,

Ono ~to danas mnogi zbog toga smatraju oteZavaju~im, u stvari je pretpostavka za na~u pobedu. Upravo u veli~ini i te~ko~ama na~eg zadatka lezi verovatnoCa, da ce se za njegovu borbu naci samo najbolji borci. A u tom izboru je jemstvo uspeha.

U opstem vec priroda obi~no u pitanju rasne ~istote zemaljskih i;ivih bica donosi odredene koriguju~e odluke. Ona vrlo malo voli mesance. Posebno prvi proizvodi takvog ukrstanja, otprilike u trecem, ~etvrtom, petom kolenu treba gorko da pate. Njima se ne uzima samo zna~aj prvobitnog najviseg sastojka ukrstanja, vec im u manjkavom jedinstvu krvi nedostaje i jedinstvo snage volje i odlu~nosti za i;ivot uopste. U svirn kriti~nim trenucirna, u kojima rasno jedinstveno bice donosi ispravne, i to jedinstvene odluke, rasno rascepljeno postace nesigurno odn. dospe~e do polovi~nih mera. To zajedno ne zna~i samo izvesnu podredenost rasno rascepljenog nasuprot rasno jedinstvenog, vec u praksi takode mogucnost brzog pada. U bezbrojnim slu~ajevima, u kojima rasa odoleva, me~anac se slama. U tome treba videti. korekciju prirode. Ali ona ~esto ide i dalje. Ona ograni~ava mogucnost sirenja. Time spre~ava plodonosnost obimnijih ukrstanja uopste i dovodi ih tako do izumiranja.

Ako bi se, na primer, u odredenoj rasi pojedina~ni subjekat vezao sa rasno ni i;im, rezultat bi najpre bio sni;l;avanje nivoa po sebi, dalje medutim, . slabljenje potomstva nasuprot rasno neizmesane okoline. Pri potpunom spre~avanju daljeg dodavanja krvi od strane najvise rase, mesanci bi pri stalnom uzajamnom meSanju ili izumrli usled svoje otpornosti, koju je priroda mudro smanjila, ili bi tokom hiljada godina stvorili novu mesavinu, kod koje su prvobitni pojedina~ni elementi hiljadostrukim ukrStanjem potpuno izmesani, dakle nisu vise prepoznatljivi. Time bi se stvorila nova narodnost, odredene otpornosti kao u horde, po svom duhovno -kultumom zna~aju ipak oslabljena u odnosu na najvišu rasu koja je ucestvovala u prvom ukrštanju.

Ali i u tom poslednjem slucaju bi u medusobnoj borbi za zivot podlegla mešavina, dok god je kao protivnik još prisutna viša, neizmešana rasna jedinica. Svaka unutrašnja zatvorenost kao kod horde, ovog novog naroda, stvorena tokom hiljadu godina, usled opšteg snizenja rasnog nivoa i time uslovljenog smanjenja duhovne elasticnosti i stvaralacke sposobnosti ipak ne bi bila dovoljna, da se pobedonosno izdrži borba sa isto tako jedinstvenom, ali duhovno i kulturno ipak nadmocnom rasom.

Time se može postaviti sledeca vazeca tvrdjenja:

Svako rasno uklanjanje vodi obavezno ranije ili kasnije propasti mesavine, dok god jos postoji vjerski deo samog ovog uklanjanja, u ~jstvu, na bilo koji način rasnom jedinstvu. Opasnost za mešavine je otklonjena tek u trenutku mešanja poslednjih viših rasno čistih.

U tome je zasnovan, doduse spori, prirodni proces regeneracije, koji postepeno opet izlucuje rasne otrove, dok god postoji osnov rasno čistih elemenata a dalje mesanje se više ne vrši.

Takav proces može da nastupi sam od sebe kod živih bića sa jakim rasnim instinktom, koja su samo posebne okolnosti ili neka posebna prisila izbacile iz koloseka normalnog rasno čistog umnozavanja. Kad se ovo prisilno stanje okonča, još preostali čisti deo će odmah težiti spajanju među jednakima, prekidajući tako dalje mešanje. Rezultati mešanja tako sami po sebi opet odlaze u pozadinu, osim ako bi se njihov broj toliko beskonacno uvećao, da ozbiljan otpor preostalih čisto rasnih ne bi više došao u obzir.

Covek koji je jednom postao bezinstinktivan i koji pogresno shvata obavezu koju mu je nametnula nevolja, u principu ne sme da se nada takvoj korekciji od strane prirode onoliko dugo, dok svoj izgubljeni instinkt ne nadoknadi spoznajom koja uvida; na njoj je onda da učini neophodnu popravku. Ipak postoji jako velika opasnost da jednom oslepeći covek sve više ruši rasne granice, dok se konacno ne izgubi i poslednji ostatak njegovog najboljeg dela. Onda stvamo preostaje samo više neka jedinstvena ka~a, koja kao ideal lebdi pred očima famoznih ispravljača sveta naših dana; ona bi, međutim, za kratko vreme isterala ideale iz ovog sveta. Naravno: Veliki ~opor bi mogao da se tako fonnira, zivotinja iz ~opora se može pomešati, ali ~oveka kao nosioca kulture, j, još bolje, kao osnivača kulture i kulturnog stvaraoca, ovakva mesavina nikad ne može da da. Misija covečanstva bi se time mogla smatrati okončanom.

Onaj ko ne želi da Zemlja ide u susret ovom stanju, mora da se okrene shvatanju da je zadatak pre svega germanskih država, da se u prvom redu brinu o tome da se iz temelja prekine dalje mešanje.

Generalizacija naših današnjih notornih slabica će, razumljivo odmah završavati protiv toga, i jadikovati i zaliti zbog zadiranja u najsvetija ljudska prava. Ne, postoji samo jedno najsvetije ljudsko pravo, a to pravo je istovremeno najsvetija obaveza, naime: brinuti se da se krv održuje ~jstvu, da bi se očuvanjem najboljeg ljudstva dala mogućnost plemenitijeg razvijanja ovih bića.

262 ~

Narodna država će time u prvoj liniji morati da brak izvede sa nivoa trajne rasne sramote, da bi mu dala svetost one institucije, koja je pozvana da

stvara slike i prilike gospodnje, a ne nakaze između ~oveka i majmuna. Protest protiv toga iz takozvanih humanih razloga pristaje prokletu lo~e, posebno vremenu, koje na jednoj strani svakom propalom degeneratu daje mogućnost daljeg ~irenja, zadajući samim proizvodima kao i savremenima neizreciv jad, dok se sa druge strane u svakoj drogeriji pa ~ak i kod uli~nih prodavaca nude na prodaju pomoćna sredstva za spre~avanje rođenja ~ak kod najzdravijih roditelja. U ovoj dana~njoj drfuvi mira i reda, u o~ima njenih predstavnika, ovog hrabrog građansko -nacionalnog sveta, je dakle spre~avanje sposobnosti reprodukcije kod sifiliti~ara, tuberkuloznih, nasledno bolesnih, bogalja i kretena zlocin, nasuprot tome se praktično sprecavanje sposobnosti reprodukcije kod miliona najboljih ne posmatra kao ne~to lo~e i ne ogre~uje se o dobre običaje ovog prividnog dru~tva, međutim koristi kratkovidnoj tromosti duha. Jer bi se u drugom slučaju uvek morala razbijati glava bar o tome kako treba stvoriti pretpostavke za prehranu i održanje onih bica, koja kao zdravi nosioci na~e narodnosti jednom treba da služe istom zadatku u vezi dolazećeg roda.

Kako je ipak bezgranično neidealno i neplemenito ceo ovaj sistem! Covek se vi~e ne trudi da odgoji najbolje za potomstvo, već pu~ta stvari da teku ba~ kao ~to teku. Da se pri tom i na~e crkve ogre~uju o sliku i priliku gospodnju, čiji zna~aj one još ponajče~će nagla~avaju, je sasvim na liniji njihovog dana~njeg delovanja, koje uvek govori o duhu, a njegovog nosioca, ~oveka, pu~ta da se degeneri~e do propalog proletera. Onda se svakako covek sa glupim izrazom lica čudi malom učinku hri~canske vere u sopstvenoj zemlji, stra~noj "bezbožnosti" ove telesne nagrdene, pa time naravno i duhovno propale kukavne fukare, te zbog toga želi da uz blagoslov crkve sa uspehom nadoknadi ~tetu kod Hotentota i Zulukafera. Dok na~i evropski narodi, bogu slava i hvala, zapadaju u stanje telesne i moralne gube, bogobojažljivi misionar putuje u Centralnu Afriku i podiže cmacke misije, dok na~a "vi~a kultura" od zdravih, mada primitivnih i niskih sinova ljudskih i tamo ne bude napravila lenje leglo me~anaca.

Smislju najplemenitijeg na ovom svetu bi vi~e odgovaralo, kad bi obe na~e hri~canske crkve, umesto da čme opterećuju misijama, koje oni niti :lele niti razumeju, na~e evropsko ljudstvo blago ali najozbiljnije pou~vale, da je kod nezdravih roditelja bogu dopadljivije deIo, da se safuLe zdravom jadnom malom siroCetu, da mu podare oca i majku, nego da sami daju život bolesnom detetu, koje sebi i ostalom svetu donosi samo nesreću i jad.

Ono ~to se danas u ovoj oblasti sa svih strana propu~ta, treba da nadoknadi narodna država. Ona treba rasu da stavi u središte opsteg života. Treba da se brine za odrastanje njene ~istote. Dete treba da se proglasi za najskupocenije dobro jednog naroda. Mora da se brine o tome, da samo onaj ko je zdrav, stvara decu; da postoji samo jedna sramota: kraj sopstvene bolesti i sopstvenih nedostataka ipak donositi decu na svet, a da je najveća ~ast: toga :Se odreci. Obmuto se mora smatrati za osudu: naciji uskratiti zdravu decu. Država pri tom mora da nastupi kao tuvar hiljadugodišnje budućnosti, prema kojoj želja i egoizam pojedinca nisu ni~ta i pred kojom treba da se poklone. Ona treba da najmodernija medicinska pomoćna sredstva stavi u službu ove

spoznaje. Treba da ono što je na bilo koji način očigledno bolesno i nasledno oštećeno, te time i dalje oštećuje, proglasiti nesposobnim za razmnožavanje pa da to i praktično sprovede. Treba, obmuto, da se brine o tome, da se plodnost zdrave zene ne ograničava finansijskom nesrećom državne uprave, koja blagoslov dece pretvara u prokletstvo za roditelje. Ona treba da raštisti sa onom lenjom, takozvanom ravnodušnošću, sa kojom se danas tretiraju socijalne pretpostavke porodice sa puno dece, i mora umesto toga da se oseti kao najviši zaštitnik ovog najskupocenijeg blagoslova jednog naroda. Njena briga više pripada detetu nego odraslom.

Onaj ko ni telesno ni duhovno nije zdrav i dostojan, ne sme da svoju patnju ovekoveči u telu svog deteta. Narodna država treba ovde da obavi ogroman vaspitni rad. On će se nekad pokazati kao veće delo nego što su to pobedonosni ratovi našeg današnjeg građanskog doba. Država vaspitanjem treba da pusti pojedinca, da nije sramota već žalostna nesreća, biti bolestan i slab, ali da je zlotin te stoga istovremeno i sramota, ovu nesreću obeštati sopstvenim egoizmom, time što je se opet natovari nedužnom bicom; da sa nasuprot tome, plemenitost najviših osećanja i ljudskosti dostojne divljenja posvedočuje, ako nedužno bolesni, odrinuci se sopstvenog deteta, svoju ljubav i neznost pokloni nepoznatom, sirotom, mladom potomku svoje narodnosti, koji svojim zdravljem obecava da će jednom postati snažan i čest. Država ovim vaspitnim radom treba da tisto duhovno dopuni svoju praktičnu delatnost. Ona mora da dela u tom smislu, bez obzira na razumevanje ili nerazumevanje, odobravanje ili neodobravanje.

Samo nešto stotina godina dugo sprečavanje sposobnosti i mogućnosti reprodukcije od strane telesno degenerisanih i duhovno bolesnih ne samo da bi oslobodilo svet od neizmernog nesreće, već bi doprinelo ozdravljenju, koje je danas jedva shvatljivo. Kad se tako ostvari svesno plansko unapređivanje plodnosti najzdravijih nosilaca narodnosti, onda će rezultat biti rasa, koja će, bar u početku, opet izluziti klice našeg današnjeg telesnog, pa time i duhovnog propadanja.

Jer ako čak narod i dade jednom putu tim putem, pažnja će se takode sama po sebi usmeriti ka tome da se povećaju broj rase najvrednije jezgri naroda i broj njegova plodnost, da bi konačno cela narodnost učestvovala u blagoslovu visoko odgajenog rasnog dobra.

Put dovde je pre svega taj, da dade naseljavanje osvojenih krajeva ne prepusti slučaju već da ga podvrgne posebnim normama. Naravno stvorene rasne komisije treba pojedincima da izdaju atest o naseljavanju; to je, međutim, povezano sa određenom merom koja treba da se utvrdi. Tako se postepeno mogu osnovati nove kolonije, koje su stanovnici isključivo nosioci najviše rase i iste rase sposobnosti. Oni su najdragocenije nacionalno blago celine naroda; njihov rast mora svakog pojedinog sunarodnika da ispuni ponosom i radosnim pouzdanjem; ipak je u njima

264

skrivena klica poslednjeg velikog razvoja budućnosti Sopstvenog naroda, čak i očevidno.

Narodnom pogledu na svet u narodnoj dušji mora najzad da uspe, da

donese ono plemenitije doba, u kom Ijudi svoju brigu više ne vide u gajenju pasa, konja i ma~aka, veC u uzdizanju samog ~oveka, doba, u kom se jedan uvidajucj cuteCi odri~e, a drugi se radosno Zrtvuje i daje.

Da je to moguće, ne sme se negirati u svetu, u kom stotine i stotine hiljada Ijudi sebi dobrovoljno nameCe celibat, neobavezani i nevezani ni~im drugimdo crkvenom zabranom.

Zar isto odricanje nije moguće, ako na njegovo mesto dode opomena, da se kOna~nO prekine stanlo dejstvo naslednog greha rasnog trovanja ida se svemocnom stvaraocu daju bica kakva je sam stvorio?

Naravno, kukavna vojska naših današnjih malogradana to nikad neće razumeti. Oni će se tome smežati ili slegati svojim krivim ramenima i proste-njati svoj ve~iti izgovor: „To bi po sebi bilo ~ak jako lepo, ali se to ipak ne može u~initi!“ Sa vama se to naravnO više ne da U~initi, vaš svet nije pogodan za to! Vi poznajete samo jednu brigu: vaš li~ni zivot, i jednog boga: vaš novac! Samo, mi se ne obracamo vama, mi se obracamo velikoj armiji onih koji su previše siromašni da bi njihov li~ni zivot mogao svetu da zna~i najvecu sreću, onima, koji vladara svog zivota ne vide u novcu, veC veruju u druge bogove. Pre svega se obraCamo mocnoj vojsci naše nemaCke omladine. Ona raste na velikoj prekretnici, i ono što su skrivile lenjost i ravnodušnoSt njenih o~eva, nju samu će naterati na borbu. Nerna~ka omladina će jednom ili postati graditelj nove narodne ddave ili će kao poslednji svedok doziveti potpuni slom, kraj gradanskog sveta.

Jer ako jedna generacija pati zbog greSaka, koje spoznaje, pa fak i priznaje, da bi se onda ipak, kao što se to danas dešava u našem gradanskom svetu, zadovoljila jeftinim objašnjenjem, da se protiv toga ipak ništa ne može u~initi, onda takvo drušvo ide u propast.. Karakteristi~no u naš:em gradanskom svetu je upravo da više uopšte ne može da porire telesnu manu po sebi. On mora da prizna, da je mnogo toga lenjog i lošeg, ali više ne nalazi odlučnost da se ObUni protiv zla, da sakupi zagrizenom energijom, snagu šezdeset -ili sedamdesetmilionskog naroda i tako se odupre opasnosti. Naprotiv: ako se to desi negde drugde, onda se još prave glupe primedbe o tome, i pokušava se da se bar iz daljine dokaze teoretska nemogucnoSt postupanja i uspeh da se proglasi nezamislivim. Nijedan razlog pri tom nije dovoljno glup, da ne bi posluZio kao oslonac za sopstvenu krzljivost i njeno duhovno usmerenje. Kad na primer ceo kontinent kona~no objavi rat trovanju alkohola, da bi narod oslobodio stega ovog pogubnog poroka, onda našem evrpskom gradanskom svetu ne preostaje ništa drugo osim bezizrazajnog buljenja i klimanja glavom, nadmoCnog ismevanja -koje naroCito dobro deluje u ovom najsmešnijem društvu. Ali ako sve to ništa ne koristi i ako se ipak uzvišenoj, nedodirljivoj aljkavosti usprotivi na bilo kom mestu u svetu, i to sa uspehom, Onda se mora, kako je reCeno, u nju bar posumnjati i nju oboriti, pri temu se tovek uopšte ne

265
plasi, da gradansko -moralna gledista navede protiv borbe koja pokusava da se obra~una sa najvećim nemoralom.

Ne, O tome svi mi uopste ne treba da se zavaravamo: nase danasnje gradanstvo je vec postalo bezvredno za svaki uzviseni zadatak ~oveCanstva,

jednostavno, jer je nekvalitetno, suviše lose; a ono i jeste suviše lose, manje zbog -po meni -~eljene pokvarenosti, već, mnogo više usled neverovatne indolencije i svega što iz nje proisti~e. Stoga i oni politi~ki klubovi, koji se povla~e pod zbimim pojmom "gradanske partije", već odavno više nisu ništa drugo do interesne zajednice određenih strukovnih grupa i staleskih klasa, a njihov najuzviseniji zadatak je samo najbolje moguće egoisti~no zastupanje interesa. Da je takva politizirajuća "bur~ujaska" gilda valjanija za sve pre nego za borbu, sasvim je o~igledno; a naro~ito ako se suprotna strana ne sastoji od opreznih cifti, već od proleterskih masa, koje su do krajnosti razdražene i odlu~ne za sve.

Ako kao prvi zadatak države u slu~bi i za dobrobit njene narodnosti shvatimo održanje, negovanje i razvitak najboljih rasnih elemenata, onda je prirodno, da ova briga treba da se protegne ne samo do rođenja doti~nog malog mladog sunarodnika i rasnog sadruga, već da ona mladog potomka treba da vaspita u vrednog ~lana za kasnije dalje razmnožavanje.

I kao što pretpostvaka duhovne stvarala~ke sposobnosti opste uzev le~i u rasnom kvalitetu datog ljudskog materijala, onda se do u sitnice mora paziti i unapređivati vaspitanje a pre svega telesno zdravlje; jer će se, uzevši u masi, naci zdrav i snažan duh takode samo u jednom zdravom i snažnom telu. Cinjenica da su geniji ponekad telesno lose građen, pa ~ak i bolesna bica, nema ništa da ka~e protiv toga. Ovde se radi o izuzecima koji -kao svuda-samo potvrđuju pravilo. Ali ako se narod u svojoj masi .gastoji od telesnih degenerata, onda će se iz ovog gliba samo kranje retko uzdici stvarno veliki duh: Njegovom dejstvu, međutim, se niukom slu~aju više neće pripisivati veliki uspeh. Propala fukara ga ili uopšte neće razumeti ili će voljno biti tako oslabljena, da više neće moći da sledi visoki let takvog orla.

Narodna drlava ne treba, spoznajucj to, da svoj celokupnj vaspjtnj rad u prvom redu usmeri na ubrizgavanje cjstog znanja, već na odgajanje tela zdravjh kao dren. U drugoj linijj tek dolazj obrazovanje duhovnjh sposobnosti. A ovde opet, na vrhu, razvoj karaktera, posebno unapredjvanje snage volje j odlucnosti, povezano sa vaspjtanjem za radost odgovomosti, a tek na kraju naucno školovanje.

Narodna država mora pritom da pode od pretpostavke, da je doduše naucno malo obrazovan, ali telesno zdrav covek, dobrog, cvrstog kraktera, jspunjen radošcu odlucnosti j snagom volje, vrednijj za narodnu zajednjcu, nego umnj slabjc. Narod u~enih, ako su pri tom telesno degenerisani, slabe volje i plasljivi pacifisti, neće osvojiti nebo, ~ak nikad neće moći da sebi osigura ~ivot na zemlji. U teskoj sudbinskoj bici retko podle~e onaj ko najmanje zna, već uvek onaj, koji iz svog znanja povla~i najslabije konsekvencije i na najZalosniji na~in ih sprovodi u delo. Na kraju, i ovde treba da postoji odredena harmonija. Trulo telo se blistavjm duhom nj za trunku

266

neće utiniti estetskijim, da, ni najvi~ duhovna tvorevina se uop~te ne bi mogla opravdati, ako bi njeni nosioci istovremeno bili telesno propali i obogaljen, po karakteru voljno slabi, nestabilni i pl~ljivi subjekti. Ono ~to gr~ki ideal lepote ~ini besmrtnim, je ~udesna vežB najdivnije telesne lepote sa

blistavim duhom i najplemenitijom dušom.

Ako valjda Moltkeova izjava: „Trajno, sreće ima samo sposobni“, onda sigurno za odnos tela i duha. I duh ce, ako je zdrav, po pravilu i trajno živeti samo u zdravom telu.

Telesno joga u narodnoj dravi stoga nije stvar pojedinca, ani posao, koji se u prvom redu tiče roditelja, a tek u drugom ili trećem interesuje narod, već Zbiste ZB samoodržanjem narodnosti koju drži; a ZBstupa i štiti. Kao što drava, što se tiče isto nauroog obrazovanja, već danas ZBdire u pravo pojedinca na samoodređenje a nasuprot njemu spoznaje pravo celine, time što, ne raspitujući se o htenju ili nehtenju roditelja, dete podvrgava školskoj obavezi, onda narodna drava mora u još mnogo većoj meri da nameće svoj autoritet nasuprot neznanju ili nerazumevanja pojedinca u pitanjima održanja narodnosti. Ona svoj vaspitni rad treba tako da podeli, da se mlada tela već u njihovom najranijem detinjstvu obrađuju kako odgovara svrsi i da se mnogo oćeliće za kasniji život. Mora pre svega da se brine o tome da se ne odgaji generacija zapeckara.

Ovo negovanje i vaspitanje treba da pona već kod mlade majke. Kao što je omogućeno, da se decenijama dugim bmljivim radom postigne sterilna istoca pri porođaju a porođajna groznica ograniči na mali broj slućajeva, onda mora biti i bice moguće, da se temeljnim obrazovanjem sestara i samih majki, već u prvim godinama deteta sprovede postupak koji slući kao izvršna osnova za kasniji razvoj.

Skola kao takva mora u narodnoj dravi da oslobodi beskrajno mnogo viće vremena za telesno jaćje. Nije dobro da se mladi mozgovi opterećuju balastom od kog, prema iskustvu, ZBdravaju samo delic, pri ćemu uostalom najćeće umesto najbitnijeg ostaju nepotrebne beznaćjke, pošto mladi sin ćovćiji uopćte ne moće da izvrći razumno prosejavanje materijala koji mu je utućljena. Kad se danas, ćak u nastavnom planu srednje ćkole, većbanju dodele samo dva ćasa u nedelj i a ućestvovanje se pojedincu ćak ne daje kao obavezno, onda je to, u poređenju sa ćisto duhovnim obrazovanjem, grub nesklad. Nebi i smeo da prode nijedan dan, u kome se mladii ćovek bar pre podne i uveće ne bi telesno obućvao po jedan sat, i to za svaku vrstu sporta i većbanja. Ovde se naroćito ne sme zaboraviti sport koji u oćima ć mnogih "narodnih" izgleda kao sirov i nedostojan: boks. Nezamislivo je kakva se pogrećna mićljenja ćire o tome u krugovima "obrazovnih". Da mlad ćovek ući da maćuje pa se onda bori okolo, smatra se samo po sebi razumljivim i ćasnim, ali da boksuje, to treba da bude sirovo! Zaćto? Nema sporta koji kao taj u istoj meri unaprećuje napadaćki duh, zahteva munjevitost odlućnost, odgaja telo do ćelićne gipkosti. Nije neuglaćenije ako dva mlada ćoveka razlike u mićljenju rećavaju pesnicama nego naoćtrenom komadom gvoćda. Takode nije neplemnitije ako se napadnuti pesnicom brani od svog napadaća, 267

---

umesto da odatle pobegne i pozove policajca. Ali pre svega treba mlad, zdrav detak da nauti i da podnosi udarce. To u oćima naćih danaćnjih duhovnih boraca naravno moće izgledati divlje. Ipak narodna drZava nema zadatak da

odgoji koloniju miroljubivih esteta i telesnih degenerata. Ona svoj ideal tovetanstva ne vidi u tasnom malogradaninu ili kreposnoj staroj devici, vec u prkosnom olitenju mu~ke snage i u zenama koje mogu da ponovo donose mu~karce na svet.

Tako sport uop~te ne postoji samo za to da bi pojedinca utinio jakim, spretnim i hrabrim, veC on treba da ojata i nauti, da podnosi.

Da ceo na~ duhovni gomji sloj nekada nije teko iskljutivo odgajan po otmenim pravilima pona~anja, da je umesto toga utio da boksuje, onda nematka revolucija svodnika, dezertera i slitne bagre nikad ne bi bila moguCa: jer ono ~to joj je donelo uspeh nije bila odvaZna, srtana delatna snaga tvoraca revolucije, veC pla~ljiva, ~alosna neodlutnost onih, koji su vodili drZavu i bili odgovomi za nju. Samo je celo na~e duhovno vodstvo bilo odgajano vi~e "duhovno" pa je time i moralo biti bez odbrane u trenutku, u kom je na protivnitkoj strani umesto duhovnog oru~ja u akciju stupila upravo poluga. Ali to sve je bilo moguCe samo zato sto posebno nase vi~e ~kolstvo obrazovanje u pricipu nije obrazovalo muskarce, veC mnogo vise tinovnike, inl;enjere, tehnitare, hemitare, pravnike, knjiI;evnike i, da ova duhovnost ne izumire, profesore.

Na~e duhovno vodstvoje uvek ostvarivalo samo blistave stvari, dokje ono voljno najte~Ce ostajalo ispod svake kritike. Sigumo se vaspitanjem od u principu pla~ljivog toveka nece moCi napraviti hrabar, samo se isto tako sugumo i tovek, po sebi nepla~ljiv, razvitkom svojih osobina osakacuje, ako je usled nedostatka odgoja njegove telesne snage i spretnosti unapred podreden drugom. Koliko uverenje u telesnu sposobnost podstite sopstveni osecaj hrabrosti, pa tak budi napadatk i duh, najbolje se moze prosuditi na vojsci, N i ovde u principu nije bilo butnih junaka, vec ~iroki prosek. Jedino je jako obrazovanje nematkog vojnika u miru celom divovskom organizmu ubrizgalo onu sugestivnu veru u sopstvenu nadmoCnost, u meri koju tak ni na~i protivnici nisu smatrali mogucom. Jer ono ~to je u mesecima kasnog leta i jeseni 1914. utinjeno na besnrtnom napadatom duhu i napadatk i hrabrosti nematkih armija koje su jurile napred, je bilo rezultat onog neumomog odgoja, koji je u dugim, dugim godinama mira iz testo slabasnih tela izvlatio neverovatna dostignuCa i tako razvio ono samopouzdanje koje se nije izgubilo ni u uZasu najveCih bitaka.

Upravo našem nema~kom narodu, koji je danas, slomljen, prepUšten šutiranju ostalog sveta, treba ona sugestivna snaga koja lezi u samopouzdanju. Ali ovom samopouzdanju se mladi sunarodnik mora u~iti vec od detinjstva. Celokupno njegovo vaspitanje i obrzovanje mora biti usmereno na to, da mu da uverenje da je svakako nadmoCniji od drugih. On sa svojom telesnom snagom i sposobnošcu mora opet da stekne veru u nepobedivost cele svoje narodnosti. Jer ono što je nema~ku anniju jednom dovelo do pobeđe, je bio glas poverenja koje je svaki pojedinac imao u sebe a svi zajedno u svoje

268
vodstvo. A ono što ce ponovo uzdici nemack; narod, je ubedenost u mogućnost ponovnog osvajanja sJobode. Ovo ubedenje moze, medutim, da pred.-stavlja samo kmjnft produkt istog oseCanja miliona pojedinaca.

Ni ovde se ~ovek ne zavarava:

Grozan je bio slom na~g naroda, ali ce isto tako grozan biti napor da se jednog dana ova nevolja okon~a. Onaj ko veruje da na~ narod iz na~eg dana~njeg gradanskog vaspitanja za mir i red dobija snagu, da jednog dana razbije dana~nji svetski poredak, koji zna~i na~u propast, ida protivnicima u lice baci okove na~g ropstva, taj se gorko vara. San10 preobi.1jem nacionalne snage volje, zedi za slobodom i najvi~ strasti, Ce se opet nadoknaditi ono ~to nam je nekad nedostajalo.

***

1 odeCa om.ladine treba da bude prilagodena toj svrsi. Prava je Zalost ~sto moran1o da vidimo kako je i na~a omladina vec podloZna modnom ludilu, koje prili~no potpomaze da se smisao stare izreke "Odelo ~ini ~oveka" preokrene do ~tetnog.

Upravo se kod omladine i odeca mora staviti u s1uZbu vaspitanja. o M1adic koji u leto ide okolo u dugim uskim panta1onama, umotan do gr1a, veC svojim odevanjem gubi podsticajno sredstvo za telesno ja~anje. Jer i ~astoljublje i, recimo to slobodno, i sujeta se moraju negovati. Ne sujeta na lepu odecu koju ne moZe svako da kupi, veC sujeta na lepo, stasito telo, koje svako moze da potpomogne da se oformi.

Ovo ima svrhe i za kasnije. Devojka treba da upozna svog vi1:eza. Da telesna lepota danas nije potpuno gurnuta u pozadinu na~om kico~kom modom, zavodenje stotina hiljada devojaka od strane krivonogih, odvratnih jevrejskih kopiladi ne bi uop~te bilo moguće. U interesu nacije jeoi to, da se nadu najlep~a tela i tako potpomognu da se narodnosti podari novalepota. Danas bi sve ovo naravno bilo preko pol:rebno, jer nedostaje vojni~ko vaspitanje pa je time iskljuren jedina insti1:ucija, koja je u miru bar de1imi~no nadoknivala ono ~to je na~im ostalim vaspitanjem propu~teno. Ani 1:amo uspeh nije trebalo traZiti u obrazovanju pojedinca po sebi, vec u uticaju koji je on vclio na odnos dva pola medu sobom. Devojka je vojnika pretpostavljala nevojniku.

Narodna dr1.ava ne treba da sprovodi i nadgleda telesno ja~anje San1O tokom oficijelnih ~kolskih godina, ona i u doba nakon ~kole mora da se brine O tome, da, dok god se mladice telesno razvija, ovaj razvoj postane njegov blagoslov. Glupo je verovati da se krajem ~kolskog doba iznenada prestaje pravo drZave na nadziranje svog mladog gradanina, da bi ponovo do~lo sa vojni~kim dobom. Ovo pravo je obaveza i kao takvo je uvek jednako postojalo. Dana~nja drlava, koja nema interesa za zdravim 1judima, na zlo~ina~ki na~in n~ie obracala paZnju samo na ovu obavezu. Ona pu~ta dana~nju mladez da propada na ulicama i u bordelima, umesto da ih zauzda i telesno ih odgaja toliko dugo, dok jednog dana iz toga ne izras1:u zdrav mu~karac i zdrava Zena.

269

U kojoj fonni dnava dalje vr~i ovaj odgoj, danas moze hiti svejedno, hitno je, da ona to radi ida trazi puteve koji tome koriste. Narodna drZava ce telesno ohrazovanje posle -~kolskog doha, isto kao i duhovni odgoj, morati smatrati drZavnim zadatkom i sprovoditi ga preko drZavnih institucija. Pri

tome ovaj odgoj u krupnim crtama već može hiti predohrađivanje za kasniju vojničku službu. Vojska onda ne treba više, kao ranije da mladog čoveka nauči osnovnim pojmovima najjednostavnijih pravila egzercira, njoj se više neće dovoditi regruti u današnjem smislu, već će ona trehata da telesno već hesprekomo fonniranog mladog čoveka samo pretvori u vojnika.

U narodnoj dnavi vojska dakle više ne treha da pojedinca učini osnovnim stvarima, već treha da se smatra poslednjom i najvišom školom otadžbanskog odgoja. Mladi regrut treha da u vojsci dohije neophodno ohrađivanje o oružju, ali istovremeno treha da se dalje formira za svoj kasniji drugi život. Ana vrhu vojničkog odgoja treha da stoji ono što se već staroj vojsci moralo pripisati kao najveća zasluga: U ovoj školi dreak treha da se preohrađi u muškarca; i u toj školi ne treba samo da nauči da sluša, već da time stekne pretpostavku za kasnije komandovanje. Treha da nauči da čuti, ne samo jer ga s pravom prekorevanju, već: treba takode da nauči, da, ako je potrebo, nepravdu podnosi čuteći.

On dalje treha, očvrstnut verom u sopstvenu snagu, ohuzet jocihom zajednički doživljene staleške svesti, da se uveri u nesavladivost svoje narodnosti.

Nakon završetka vojničke službe, treha mu izdati dva dokumenta: njegovu diplomu građanina kao pravni dokument, koji mu dozvoljava sada javno zaposlenje, i zdravstveni atest. kao potvrdu telesnog zdravlja za hrak. Analogno odgajanju dečaka narodna država može sa istih stanovišta da sprovede vaspitanje devojčice. I tamo treha telište postaviti pre svega na telesno ohrađivanje, pa tek onda na podsticanje duhovnih te na kraju duhovnih vrednosti. Cilj ženskog odgoja treba nepokolehljivo da bude huduća majka.

***

Tek u drugom redu narodna država treha da podstire formiranje karaktera, na svaki način.

Sigurno je da su hitne karakterne osobine u principu već unapred formirane u čoveku pojedincu: egoističan čovek jeste i ostaje to jednom za svagda, h&š kao što će idealista u osnovi svog hica uvek hiti idealista. Samo između sasvim izraženih karaktera stoje milioni rasplnutih i nejasnih. Rodeni kriminalac će hiti i ostati kriminalac; ali bezbrojni ljudi, kod kojih postoji samo izvesna sklonost ka kriminalu, pravim vaspitanjem još mogu postati vredni članovi narodne zajednice, dok ohmuto zbog lošeg odgoja iz nepostojanih karaktera mogu proizaći čitava loša elementa.

Koliko je često u ratu zažaljeno što naš narod tako malo može da čuti!

Kako je zbog toga hila teško neprijateljevom saznanju uskratiti čak i važne tajne! Samo ipak se postavlja pitanje: Sta je nemoguće vaspitanje pre rata učini da pojedinca nauči na čuljivost? Zar nije naša gubitak već u školi malom

270

tužniji ponekad davana prednost u odnosu na njegovog čuljivijeg druga? Zar potkazivanje nije smatrano i ne smatra se dičnom "otvorenošću" a čuljivost sramnom zatucanošću? Da li su se ljudi uopšte trudili da čuljivost prikazu kao muški vrednu vrlinu? Ne, jer u oči našeg današnjeg školskog vaspitanja to su smešne sitnice. Samo ove smešne sitnice koštaju državu

nebrojene milione sudskih troškova, jer je 90 procenata svih procesa zbog uvrede ~asti i sli~nih nastalo samo zbog nedostatka cutljivosti. Neodgovomom date izjave se isto tako lakomisljeno dalje brbljaju; našoj nacionalnoj ekOnO-miji se stalno nanosi šteta lakownnim prepuštanjem vaznih metoda proizvodnje itd., pa ~ak i sve tihe pripreme za odbranu zemlje postaju iluzome, pošto narod baš nije nautio da cuti, veC sve pri~a dalje. U ratu, medutim, ova brbljivost mo1:e da dovede do gubljenja bitaka i tako bitno doprinese nesreCnom ishodu borbe. I ovde treba biti uverenja, da se OnO što u mladosti nije ve1:bano, nece znati ni u starosti. Tu spada takode da nastavnik npr. ne pokušava da sazna nešto od glupih mladih lakournnika podsticanjem mu~nog potkazivanja. Ornladina ima svoju dnavu za sebe, ona u izvesnoj zatvorenoj solidarnosti stoji nasuprot odraslom, i to je samo po sebi razumljivo. Veza desetogodišnjaka se njegovim jednako starim drugom je prirodnija i veCa nego sa odraslim. Mladic koji ~i svog druga, veZba izdaju i time aktivira nazore koji, oštro rereno i preneseno na veliko, ta~no odgovaraju onima izdajnika zemlje. Takav se jedan deCak nikako ne more smatrati "dobrim, Cestitim" detetom, vec deCakom malo vrednih karaktemih osobina. Nastavniku mo1:e biti zgodno da se za jaCanje svog autoriteta posl~i takvim nepodopštinama, ali se u mlado srce time stavlja klica nazora, koji se kasnije mo1:e kobno ispoljiti. Na jednom je od male ~ibabe postao veliki nitkov!

Ovo treba da bude samo primer za rnnoge. Danas je svesno razvijanje dobrih, plemenitih karakternih osobina u školi jednako nuli. Jednom se tome mora dati sasvim druga~ija v~ost. Vemost. pol;rtvovanje, cutljivost su vrline koje su velikom narodu neophodno potrebne, i ~ije je odgajanje i obrazovanje u školi vatnije od ponereg što sada ispunjava naše nastavne planove. I odvikavanje od pla~ljivih jadikovki, od ~alostivog tuljenja itd. spada u ovu oblast. Ako odgoj zaboravi, da veC kod deteta utire na to, da se i patnje i nepravde nekad moraju podnositi cuteCi, ne sme da se ~udi, ako kasnije u kriti~nom ~asu, npr. kad na bojnoj liniji stoji ~ovek, ceo poštanski saobraCaj sl~i transportu medusobnih pisama punih kuknjave i cviljenja. Kad bi se našoj omladini u pu~kim školama ulivalo nešto manje znanja a zato više samosavladavanja, onda bi se to godina 1915/18. bogato isplatilo.

Tako narodna dr:l.ava u svom vaspitnom radu najvecu vrednost treba da osim telesnom, prida upravo karaktemom obrazovanju. Bezbrojne moralne slabosti koje naš današnji narod nosi u sebi, se tako usmerenim vaspitanjem mogu ako ne sasvim odstraniti, onda vrlo ublatiti.

***

Od najveCe vamosti je obrazovanje snage volje i odlu~nosti kao i negovanje radosti odgovomosti.

271

Ako je u vojsci nekad va~io princip da je jedna naredba uvek bolja od nikakve, onda to kod omladine najpre mora da znati: Jedan odgovor je uvek bolji od nikakvog. Strah da se zbog bojazni ka~e ne~to pogre~no, da se ne da odgovor, mora biti sramotniji negoli neta~no dat odgovor. Sa ove najprirnitivnije osnove treba vaspitati omladinu, da dobije hrabrost za delovanje.

Cesto smo se ~alili da su tokom novembra i decembra 1918. zakazali

svi polo1;aji da niko, potev od monarha do dole, do poslednjeg divizijca nije vi~e mogao da smogne snage za samostalnu odluku. Ova s~na ~injenica je mene -tokom na~eg vaspitanja, jer se u toj okrutnoj katastrofi samo u jednom merilu, iskrivljenom do divovske velitine, ispoljilo ono ~to je u malom bilo op~te prisutno. Ovaj nedostatak volje a ne nedostatak oruZja je ono ~to nas danas tini nesposobnim za svaki ozbiljan otpor. On je u celom na~em narodu, spre~avao svaku odluku, sa kojom je povezan rizik, kao da se velitina jednog dela ne sastoji upravo u odvaznosti. I ne sluteci, jedan nematki general je uspeo, da za ovaj ~alostan nedostatak volje pronade klasi~nu formulu: "Ja radim, samo ako mogu da ra~unam sa pedeset i jedan posto verovatnoCe za uspeh." Na tih "pedeset i jedan posto" je zasnovana tragika nematkog sloma: onaj ko od sudbine najpre tra~i garanciju za uspeh, odri~e se time sam znataja jednog herojskog dela. Jer on lezi u tome, da se u uverenju u srnrtnu opasnost nekog stanja preduzme korak, koji mo~da mo~e da dovede do uspeha. Bolesnik od raka, tija je srnrt ina~e izvesna, ne mora da izratunava pedeset i jedan procenat da bi se usudio na operaciju. A ako bi ona i sa samo pola procenta verovatnoce obecavla ozdravljenje, hrabar ~ovek bi se odlu~io za nju, u drugom slu~aju ne mo~e da jeca za ~ivotom.

Zaraza dana~njeg pla~ljivog nedostatka volje i odlu~nosti je, medutim, sve u svemu uzev~i, uglavnom rezultat na~eg principijelno proma~enog vaspitanja omladine, tije se pogubno dejstvo pro~irilo na kasniji ~ivot i u nedostatku hrabrosti zastupanja vlastitih uverenja kod vodeCih dnavnika na~la svoj poslednji zakljutak i svoju poslednju krunu.

U istoj ravni je i strah pred odgovorno~cu, koji danas hara. I ovde je gre~ka veC u vaspitanju ornladine, zatim prozima ceo javni ~ivot a svoj besmrtni zavr~etak nalazi u parlamentarnim institucijama vlade.

Vec u ~koli se naZalost vi~e vrednosti pridaje "pokajnitkom" priznanju i "skru~enom odricanju" malog gre~nika negoli otvorenom priznanju. Ovo poslednje ponekom dana~njem narodnom prosvetitelju izgleda ~ak kao najvidljivije obelezje nepopravljive izopatenosti, te se tako ponekom mladicu na neverovatan natin prorokuju ve~ala zbog osobina, koje bi bile od neprocenjive vrednosti, da su stvorile zajednitko dobro celog naroda.

Kao što narodna drZava jednom mora da najveCu pamju posvetj vaspitanju snage volje j odlu~nosti, tako veC od malih nogu mora da u srca omladine usadj radost odgovornostj j hrabrost priznanja. Samo ako spozna puni znataj ove neophodnosti, konatno Ce nakon vekovnog obrazovnog rada kao re~ltat dobiti narod, koji vi~e neCe podlegati onim slabostima, koje su tako kobno danas pridonele na~oj propasti.

272

* * *

Nau~no ~kolsko obrazovanje koje je dana~njih dana zaista najvafuiji deo celokupnog drfuvnog vaspitnog rada, narodna drfuva ce moci da preuzme uz vrlo male izmene. Oye izmene su u tri oblasti.

Pre svega mJadj mozak uopšte ne sme da se optre~uje stvarima, od kojih mu 95% nije potrebno, te jh stoga opet j zaboravlja. NarOCito nastayni plan osnovne i srednje ~kole predstavlja danas ne~to izmedu, u mnogim

slu~ajevima pojedina~nih predmeta je materijal za u~enje toliko porastao, da od toga samo delic ostaje sa~uvan u glavi pojedinca, a i samo delic ovog obilja mofe naci primenu, dok on s druge strane ipak nije dovoljan za potrebu onog koji radi i odredenoj struci i zaraduje svoj bleb. Uzmimo na primer normalnog drl;aynog ~inovnika sa zav~enom gimnazijom ili zayr~enom vi~om realkom u njegoyoj trideset petoj ili ~etrdesetoj godini fivota i proyerimo njegovo nekad s mukom nabubano ~kolsko znanje. Koliko malo jo~ postoji od onda utuYljene grade! Kao odgovor ce se naravno dobiti: "Da, koli~ina tada uvefbanog materijala je imala ne samo svrhu kasnijeg posedovanja mnogostrukog znanja, vec i ~koloyanja, duhovne sposobnosti pibvatanja, moCi mi~ljenja i naro~ito i snage percepcije mozga." Ovo je delom ta~no. Ipak opasnost lefi u tome, ~to je mladi mozak preplavljen bujicom utisaka, koje on u najredim slu~ajevima zna da savlada i ~ije pojedine elemente prema njibovom veCem ili manjem zna~aju ne zna ni da sagleda ni da yrednuje; pri ~emu se osim toga najre~ce zaboravlja i ;l;rtvuje ne nebitno vec bitno. Tako se opet gubi glayna syrba ovog obimnog u~enja; jer ona se ne mofe sastojati u tome da se neiznemim gomilanjem nastavnog materijala mozak po sebi osposobi za u~enje, yec u tome da kasnijem fivotu da ono blago znanja, koje je pojedinu potrebno i koje kroz njega onda opet dobro slu~i celini. Ali ovo je iluzomo, kad ~oyek usled preobilja materijala koji mu je naturan u mladosti, njega kasnije ili uop~te vi~e ne poseduje ili ba~ najvafnije odayno vi~e ne poseduje. Ne mofe se na primer uvideti za~to milioni ljudi tokom godine moraju da u~e dYa ili tri strana jezika, od kojib onda mogu da iskoriste samo delic, te stoga takode opet vecinu potpuno zaboravlja; jer od sto biljada u~enika, koji na primer u~e francuski, jedYa ce dve biljade kasnije ozbiljno primeniti OYO znanje, dok devedeset osam biljada u celom syom daljem fivotu nece Yi~e doci u situaciju da nekad nau~eno prakti~no primeni. U svojoj mladosti su dakle biljade ~asova posvetili stvari koja je kasnije za njib bez yrednosti i zna~aja. I zamerka da ovaj materijal spada u op~te obrazovanje je neta~na, po~to bi se to moglo zastupati samo ako bi ljudi tokom celog svog fivota raspolagali naurenim. Tako stvamo zbog dve hiljade ljudi, za koje je poznayanje oyog jezika od koristi, devedeset osam biljada mora uzalud da se mu~i i ;l;rtvuje dragoceno vreme.

Pri tom se u ovom slu~aju radi o jeziku za koji se ne jednom mofe reci, da zna~i u~enje o~trog logi~kog razmi~ljanja, kao ~to to vafi za latinski. Stoga bi bilo znatno svrbovitije, kad bi se mladom studentu takay jezik preneo samo u op~tim crtama, ili, bolje reCeno, u syojoj unutra~njoj konstrukciji, kad

273

bi ga se dakle, upoznalo sa istaknutim bicem ovog jezika, mozda ga uvelo u osnove njegove gramatike i izgovora, tvorba re~enice itd. objasnilo na primerima. Ovo bi bilo dovoljno za opgtu potrebu i bilo bi, jer se lilie pregleda i pamti, vrednije negoli danagnje bubanje celog jezika, kojim se ipak ne ovlada sasvim a kasnije se opet zaboravi. Pri tom bi se izbegla i opasnost, da od impozantnog obilja materijala u seCanju ne ostanu samo pojedina~ne slu~ajne nepovezane fraze, pogto bi mladi ~ovek dobio da nau~i bag samo najvaZnije, dakle razdvajanje po vrednosti i bezvrednosti bi se vec izvmilo.

Ovako preneti opšti osnovi bi mogla biti dovoljna većini uopšte, i za dalji život, dok onom drugom, kojem ovaj jezik kasnije stvarno treba, daje mogućnost, da na njoj dalje gradi i da se, po slobodnom izboru, najtemeljnije posveti njegovom učenju.

Time se u nastavnom planu dobija neophodno vreme za telesno jačanje, kao i za povećane zahteve u prethodno već pomenutim oblastima.

Narodito se mora izvršiti izmena dosadajne metode u nastavi istorije.

Ni jedan narod ne bi smeo vige da učini istoriju nego nemoguć; ali da postoji narod koji je gore primenjuje nego naš. Ako je politika istorija u nastajanju, onda je naše istorijsko vaspitanje usmereno prirodnom našim političkim aktivnostima. Ni ovde se ne može gundati zbog zlosnih rezultata naših političkih dela, ako se nije odlučilo da se pobrine za bolje odgajanje za politiku. Rezultat naše danajne nastave istorije je u devedeset devet od sto slučajeva žalostan.

Tu obično preostaju poneki podatak, godine rođenja i imena, dok sasvim nedostaje velika, jasna linija. Sve bitno, o čemu se u stvari radi, se uopšte ne učini, već ostaje prepugteno manje ili više genijalnoj nadarenosti pojedinca da iz bujice podataka, iz niza događaja iznađe unutrašnje pokretačke razloge. Ovo se gorko tvrdnji čovek može opirati koliko hoće; pa življe se čitaju samo govori, držani za vreme samo jednog perioda sednice, od strane naše gospode parlamentaraca, o političkim problemima, molim; da spoljno-političkim pitanjima; pri tom se misli, da se ovde bar tvrdjenjem radi o izboru naše nacije, i da je u svakom slučaju veliki deo ovih ljudi pritiskao klupe naših srednjih škola, da je delimično čak bio na visokim školama, i iz toga će se vrlo lako moći videti, kako je sasvim nedovoljno istorijsko obrazovanje ovih ljudi. Da uopšte nisu studirali istoriju, već samo imali zdrav instinkt, bilo bi znatno bolje i za naciju od već koristi.

Upravo se u nastavi istorije mora preduzeti skraćivanje materijala.

Glavna vrednost je u spoznavanju velikih razvojnih linija. gde se nastava na to više ograničava, utoliko se više molimo nadati, da će za pojedinca iz njegovog znanja kasnije proizici prednost, koja sumirana koristi i celini. Jer se istorija zapravo ne učini da bi se znalo gde se desilo, već se istorija učini, da bi se u njoj dobila učiteljica za budućnost i za dalji opstanak sopstvene narodnosti. To je svrha, a istorijska nastava je samo njeno sredstvo. Ali danas je ovde i sredstvo postalo svrha, svrha je potpuno izbačena. Ne kaže se da temeljan studij istorije zahteva bavljenje svim tim pojedinačnim podacima, pogotovo se čak samo iz njih molim; utvrditi velika linija. Ovo utvrđivanje je zadatak stručne nauke. Ali normalan profesor čovek nije profesor istorije. Za njega istorija u

274
prvom redu postoji za to, da mu prenesu onu meru istorijskog uvida, koja je neophodna za sopstveni stav u političkim stvarima sopstvene narodnosti. Onaj ko hoće da postane profesor istorije, mora da se kasnije najtemeljnije posveti ovom studiju. On će, razumljivo, morati da se bavi takode svime pa čak i najsitnijim detaljima. Za to, međutim naša današnja nastava istorije ne može biti dovoljna; jer je za normalnog prosečnog čoveka preobimna, za stručnjaka opet previše ograničena.

Uostalom, zadatak je narodne države da se brine o tome, da se

konačno napiše svetska istorija u kojoj će se rasno pitanje uzdici na dominirajuću poziciju.

***

Rezimirajući: Narodna država će morati da opet naučnu nastavu svede na skraćenu formu koja obuhvata samo bitno. Nadalje treba ponuditi mogućnost temeljnog stručno-naučnog obrazovanja. Dovoljno je da tovek pojedinac dobije kao osnovu opet znanje u ukupnim crtama, a samo u oblasti, koja će postati kasnije njegovim životom, učiva u najtemeljitijem stručnom i pojedinatnom obrazovanju. Opet obrazovanje mora pri tom biti obavezno u svim predmetima, a poseban izbor preputen pojedincu.

Ovim postignuto skraćanje nastavnog plana i broja časova koristi odgoju tela, karaktera, snage volje i odlutnosti.

Koliko je naša današnja školska nastava, posebno u srednjim školama beznačajna za poziv u kasnijem životu, najbolje se dokazuje činjenicom da danas na isto mesto mogu doći ljudi iz tri sasvim različitih škole. Presudno je zaista samo opet obrazovanje a ne utučeno specijalno znanje. Ali tamo, gde je- kako je već rečeno -stavimo neophodno specijalno znanje, ono se, razumljivo, ne može steci u okviru nastavnih planova naših današnjih srednjih škola. Stoga narodna država mora energično da dokrajči takve polovitnosti.

***

Druga izmena u naučnom nastavnom planu za narodnu državu mora biti sledeća:

Svojstvo našeg današnjeg materijalizovanog vremena je da se naš naučno obrazovanje sve više okreće samo realnim predmetima, dakle matematici, fizici, hemiji itd. Koliko je to neophodno za jedno doba, u kome vladaju tehnika i hemija i tija bar spolja vidljiva obeležja oni predstavljaju u svakodnevnom životu, toliko je takode opasno, ako je opet obrazovanje jedne nacije uvek usmereno isključivo na to. Ono, naprotiv, uvek mora biti idealno. Treba više da odgovara humanističkim predmetima i samo da nudi osnove za kasnije stručno-naučno dalje obrazovanje. U drugom slučaju se tovek odrade snaga koje su još uvek značajnije za održavanje nacije nego sve tehničko i ostalo znanje. Naravno ne treba u nastavi istorije odustati od studija antike. Rimski istorija, pravilno shvaćena u sasvim krupnim crtama, jeste i ostaje najbolja učiteljica ne samo za danas, već sigurno za sva vremena. I helenski ideal kulture treba da ostane odčan u svojoj uzornoj lepoti. Ne sme se dopustiti

275

-

ti da se veća rasna zajednica rascepa usled različitosti pojedinih naroda.

Bitka koja danas besni, ide za sasvim velikim ciljevima: jedna kultura se bori za svoj život, koji u sebi spaja biljade godina i obuhvata zajedno Grke i Germane.

Treba da postoji oštra razlika između opšteg obrazovanja i posebno stručnog znanja. Pošto poslednje baš: danas preči da sve više potone u službu čistog novca, opet obrazovanje mora da se, bar po svom idejnom usmerenju, održava kao protivteža. I ovde se mora trajno upamtiti princip, da industrija i tehnika, trgovina i zanatstvo stalno mogu da cvetaju samo dok idealistički

obdarena narodna zajednica nudi neophodne pretpostavke. One, međutim, nisu u materijalnom egoizmu već u požrtvovanju spremnom na odricanja.

***

Današnje obrazovanje omladine je sebi sve u svemu postavilo kao prvi cilj, da mladom toveku upumpa ono znanje koje mu je potrebno za sopstveni napredak na kasnijem životnom putu. Ovo se ovako izražava: „Mladic jednom mora postati koristan član ljudskog društva.” Pod tim se podrazumeva njegova sposobnost da jednom na testit natin zaradi svoj svakodnevni bleb. Površno građansko obrazovanje, koje još: to mimoilazi, od potetka stoji na slabim nogama. Pošto: to drZava po sebi predstavlja samo formu, vrlo je teško takode, ljude odgajati za nju ili ih tak obavezivati. Forma se suviše lako može slomiti. Jasan sadržaj, međutim, -kako smo videli -pojam „drZava” danas nema. Onda ne preostaje ništa drugo do uobitajeno „patriotsko” vaspitanje. U staroj Nematkoj je njegovo težište bilo u testu malo pametnom ali najteže: ce vrlo neukusnom uzdizanju u nebesa malib inajmanjib silnika, tija kolitina od potetka prisiljava na odricanje od potpunog poštovanja stvarnih veličina našeg naroda. Rezultat je stoga kod naših širokih masa bilo jako nedovoljno poznavanje nematke istorije. I ovde je nedostajala linija.

Da se na takav natin nije moglo doći do pravog nacionalnog oduševljenja, otito je. Našem vaspitanju je nedostajala umešnost da iz istorijskog postanja izdigne nekolicinu imena i od njih napravi opšte dobro celog nematkog naroda, da bi tako istim znanjem i istim oduševljenjem ravnomerno spajajuća traka obuhvatila celu naciju. Nije se znalo, da se stvaramo znatjni ljudi našeg naroda u otima sadašnjice prikazuju kao nadmocni beroji, da se opšte: ta pažnja koncentriše na njih i time se stvori zajednitko raspoloženje. Nije se moglo da se iz razlilitih nastavnih materijala ono što je za naciju slavno izdigne iznad nivoa cinjenitnog prikazivanja i na takvim blistavim primerima raspali nacionalni ponos. To je u ono doba izgledalo kao opaki ovinizam, koji je u toj formi malo bio omiljen. Cestiti dinasticki patriotizam je izgledao ugodniji i lakše podnošljiv nego kipteća strast najvećeg nacionalnog ponosa. Onaj je uvek bio spreman da služi, ova je jednog dana mogla postati gospodarica. Monaristicki patriotizam je okontao u udruženjima veterana, nacionalna strast bi se na njihovom putu teško mogla odrediti. Ona je kao plemeniti konj koji ne nosi svakoga u sedlu, ako se čovek čuje drži podalje od takve opasnosti! Da bi jednog dana mogao doći rat, koji bi kanonadom i

276

gasovima izvršio temeljnu proveru unutrašnje izdajivosti patriotskih uverenja, izgleda niko nije smatrao mogućim. A kad se on onda pojavio, nedostatak najviše nacionalne strasti se osvetio na najstrašniji natin. Da umru za svoje carske i kraljevske gospodare, ljudi su imali još malo volje, „nacija” je, međutim, većina bila nepoznata.

Otkad je revolucija u Nematkoj otpotela, a monarhisticki patriotizam se time sam od sebe ugasio, svrha nastave istorije je zaista više samo prosto usvajanje znanja. Nacionalno oduševljenje ne može biti potrebno ovoj državi, ali ono što bi htela, nikad neće dobiti. Jer koliko je malo moglo biti dinastickog patriotizma krajnje otpomosti, u vreme kada vlada princip nacionalnosti,

onda još mnogo manje republikanskog oduševljenja: Jer ne bi smelo biti sumnje, da nematki narod ne bi ostao tetiri i po godine na bojnopolju pod motom "Za republiku": ponajmanje bi ostali oni, koji su stvorili ovu tudesnu tvorevinu.

U stvari ova republika svoje neometano postojanje zabavljuje samo odasvud osiguranoj spremnosti na dobrovoljno preuzimanje svakog tributa i potpisivanje svakog odricanja od zemlje. Ostalom svetu je ona simpatitna; kao što svakog slabica doživljavaju prijatnije oni kojima je potreban, nego tilog toveka. Naravno da u ovoj simpatiji neprijatelja za upravo ovu odredunu drlavnu fonnu Jel i u najporaznija kritika iste. Nematka republika se voli i pušta je se da zivi, jer se bolji saveznik za porobljavanje našeg naroda uopšte ne bi mogao naci. Samo ovoj tinjenici ova divna tvorevina zahvaljuje svoje današnje postojanje. Stoga se može odreci svakog stvamo nacionalnog vaspitanja i zadovoljiti se "vele" -krikom carskih stegonoša koji bi inate, ako bi ovaj steg morali da brane svojom krvlju, pobegli kao zetevi.

Narodna država morati da se bori za svoj opstanak. Niti će ga dobiti Dozovim potpisirna, niti će njirna moci da brani svoje postojanje. Ali za egzistenciju i zaštitu će joj biti potrebno upravo ono, za šta se sada veruje da ga se može odreci. Sto će forma i sadržaj biti nenadmašniji i vredniji, toliko će biti veci i zavist i otpor protivnika. Najbolja odbrana onda neće biti u njenom oružju vec u njenim građanima; neće je zaštititi bedemi tvrđave, vec zivi zid ljudi i žena, ispunjenih najvišim rodoljubljem i fanatizmom nacionalnim oduševljenjem.

Zato se kod nautnog odgoja kao treće mora uzeti u obzir sledeće:

Narodna država i u nauci treba da sagleda pomoćno sredstvo za podsticanje nacionalnog ponosa. Ne samo svetska vec i celokupna kultura istorija se moraju poduvati sa ovog stanovišta. Izumitelj se ne sme pokazati velikim samo kao izumitelj, vec se mora pokazati još većim kao sunardnik. Divljenje svakom velikom delu se mora pretočiti u ponos na srećnog izvršioca istog kao pripadnika sopstvenog naroda. Iz bezbroja svih velikih imena nemačke istorije, međutim, treba izabrati najveća, i prikazati im omladini tako uverljivo, da oni postanu stubovi nepokolebljivog nacionalnog osećanja. Prema ovim stanovištima treba planski napraviti nastavni materijal, planski oblikovati vaspitanje tako da mladi tovek pri napuštanju škole ne bude poloviti pacifist, demokrat ili nešto drugo, vec komitetan Nemač.

Da bi ovaj nacionalni osećaj od početka bio pravi i da se ne bi sastojao samo iz šupljeg privida, vec u mladosti se u glave sposobne za obrazovanje, mora utviti gvozdeni princip:

Ko voli svoj narod, to dokazuje jedino žrtvom, koju je spreman da podnese za njega. Nacionalni osećaj koji cilja samo na dobit, ne postoji. Nacionalizam koji obuhvata samo klase, postoji isto tako malo. Vikanje "ura" ne posvedočuje ništa i ne daje pravo, da se nazove nacionalnim, ako i za toga ne stoji velika briga za održanje celovite, zdrave narodnosti. Razlog za ponos da svoj narod postoji tek onda, kada više nije potrebno stideti se nijednog staleša. Ali narod, od koga je jedna polovna bedna i ucveljena ili čak propala, daje tako lošu sliku, da njemu ne treba da oseća ponos na njega. Tek kad je

narodnost u svim svojim članovima zdrava dušom i telom, radost, da se njoj pripada, se kod svih s pravom može uzdijeti do onog visokog osećaja, koji označavamo kao nacionalni ponos. Ali ovaj najviši ponos (i takođe osećati samo onaj, ko poznaje veličinu svog naroda.

Već u mlado srce treba usaditi svesrdno sjedinjavanje nacionalizma i socijalnog smisla za pravdu. Onda (i jednom narod oljveti od građana, međusobno povezanih i spojenih zajedničkom ljubavlju i zajedničkim ponosom, nepokolebljiv i nepobedljiv za svagda.

Strah našeg vremena pred šovinizmom je znak njegove impotencije.

Pošto mu svaka kipteća snaga ne samo nedostaje, već i se čak čini neprijatnom, onda ga i sudbina više ne bira za veliko delo. Jer, najveći prevrati na zemlji se ne bi mogli zamisliti, ako bi njihova pokretačka snaga umesto fanatične, čak bi isterične strasti bile samo građanske vrline mira i reda.

Ovaj svet, međutim, sigurno ide u susret velikom prevratu. I samo je pitanje, da li (i postati spas arijevskog covečanstva ili korist većitog Jevrejina.

Narodna država (i morati da se pobrine, da se odgovarajućim vaspitanjem omladine, za poslednje i najveće odluke na zemlji dobije zrelo naraštaje

A narod koji prvi pođe tim putem, (i pobediti.

***

Celokupan obrazovni i vaspitni rad narodne države mora biti namjšan time da ona instinktivno i razumski u srce i mozak poverene joj omladine unese smisao i osećaj za rasu. Nijedan dečak i nijedna devojčica ne treba da napuste školu, a da ne dobiju i poslednje znanje o neophodnosti i biću čistote krvi. Time se stvara pretpostavka za održavanje rasnih osnova naše narodnosti a njome opet se osiguravaju preduslovi za kasniji kulturni dalji razvoj.

Jer bi sve telesno i sve duhovno obrazovanje bilo konačno ipak bezvredno, ako ne bi koristilo bicu, koje je u principu spretno i odlučno, da održi sebe i svoju osobitost.

U drugom slučaju bi nastupilo ono, što mi Nemci već sada na veliko moramo da zalimo, a možda do sada nije shvaćeno puni obim ove tragicne nesreće: da mi i u budućnosti ostajemo samo ku/tumo dubrivo, ne samo u 278

smislu ograničenog shvatanja našeg građanskog pogleda, koji u pojedinačnom, izgubljenom sunarodnjaku vidi samo izgubljenog građanina, već u smislu najbožnijeg saznanja, da je onda, uprkos svom našem znanju, naša krv ipak određena za pad. Time što se stalno parimo sa drugim rasama, uzdižemo ih sa dotadašnjeg kulturnog nivoa na viši stepen, ali zauvek tonemo sa naše sopstvene višine.

Dalje, i ovo vaspitanje sa stanovišta rase mora da se konačno dovesti u vojnu službu. Kao što se uopšte doba vojne službe mora smatrati zarnetkom normalnog vaspitanja prosečnog Nemca.

* * *

Koliko će u narodnoj državi veliki značaj imati priroda telesnog i duhovnog odgoja, toliko će za nju biti važan i izbor ljudi. Danas ovo ne pada

teško. Opšte uzev su to deca značajnijih, sada dobro situiranih roditelja, koja se opet smatraju dostojnim višeg obrazovanja.. Pitanja talenta pri tom igraju podređenu ulogu. Sam po sebi, talenat se može uvek oceniti samo relativno. Seljacki dečak može imati mnogo više talenata nego dete roditelja, koji su već generacijama na višem Životnom položaju, iako u opštem znanju zaostaje iza gradskog deteta. Ali njegovo veće znanje pO sebi nema nikakve veze sa većim ili manjim talentom, već je ukorenjeno u znatno većem obilju utisaka, koje dete neprekidno dobija kao rezultat svog raznovrsnog obrazovanja i bogate životne okoline. Ako bi talentovani seljacki dečak od malena takode rastao u takvom okruženju, njegova duhovna stvaralacka sposobnost bi bila sasvim drugačija. Danas možda postoji jedna jedina oblast u kojoj zaista manje odlučuje poreklo a više sopstveni urođeni dar: oblast umetnosti. Ovde, gde se ne može prosto "učiti", već sve mora biti prvobitno urođeno i samo kasnije podleže više ili manje povoljnom razvoju u smislu mudrog podsticanja postojećih sposobnosti. novac i imovina roditelja skoro ne dolaze u obzir. Stoga se i ovde najbolje pokazuje, da genijalnost nije vezana za više životne slojeve ili čak za bogatstvo. Najveći umetnici ne retko potiču iz najsiromašnijih kuća. A poneki mali seoski dečaci postojao kasnije svestran majstor. Baš ne govori u korist velike dubokoumnosti vremena, da se takvo saznanje ne koristi za celokupan duhovni život. Misli se da ono, što se ne može poricati kod umetnosti, ne važi za takozvane realne nauke. Bez sumnje se čovek može naučiti određenim mehaničkim veštinama, kao što je većtom dresurom moguće poučljivo podučiti najvenerovanim majstorijima. Samo, kao što kod ove životinjske dresure takvim vetbama ne vodi razvijanje životinje samo od sebe, tako ni kod čoveka. Bez obzira na drugi talenat se i čovek može naučiti određenim naučnim majstorskim delima, ali je postupak onda nešto isto betivotan. intimno mrtav kao kod životinje. Na osnovu određenog duhovnog držila se prošle ~oveku ~ak može uterati u glavu nadprosečno znanje; samo što to ostaje mrtvo i. na kraju krajeva, neplodno znanje. Ono onda daje ~oveka, koji doduše može biti tivo leksikon, ali uprkos tome talosno zakaže u svim naročitim situacijama i odlučnim trenucima u životu; on će se uvek iznova morati obučavati za svaki, i najskromniji zahtev,

279

"

a nasuprot tome sam od sebe neće hiti u stanju da da i najskromniji doprinos daljem ohrabivanju tovetanstva. Takvo mehanitki utuženo znanje dovoljno je u najholjem slutaju za preuzimanje društvenih službi; na njegov današnji doh. Samo je po sebi razumljivo da će se u ukupnom zbiru naroda jedne nacije naći talenti za sve moguće oblasti svakodnevnog života. Dalje je samo po sebi razumljivo, da će vrednost znanja hiti utoliko veća, što se više mrtvog znanja produhoviti odgovarajućim talentom pojedinca. Stvaralacka ostvarenja uopšte mogu nastati samo ako se spoje sposobnost i Znanje. Kako današnje tovetanstvo u tom pravcu hezgranično greši može da dokaže jedan primer. S vremena na vreme se nematkom malogradaninu u ilustrovanim časopisima pokazuje, da je tu i tamo po prvi put čamac postao advokat, nastavnik, tak pastor, te junatki tenor ili slatno. Dok tupavo

gradanstvo takvu tudotvomu dresuru s divljenjem prima k znanju, puno respekta za ovaj neverovatan rezultat dana~nje ve~tine vaspitanja, Jevrejin vrlo lukavo zna da iz toga iskonstrui~e novi dokaz za ispravnost njegove teorije o jednakosti ljudi, koju ho~e da utuvi narodima. Ovom propalom gradanskom svetu ne svice pred OCima da se ovde u stvari radi o ogre~enju o svaki razum; da je zLOCinatko hezumlje, rodenog polumajmuna dresirati tako dugo, dok se ne poveruje, da je od njega stvoren advokat, dok milioni pirpadniika najvi~e kultume rase moraju ostati na potpuno ndostojnim polo:lajima; da je greh protiv volje vetnog tvorca, ako se stotine i stotine hiljada njegovih najtalentovanijih hica pu~ta da propadnu u dana~njem proleterskom glihu, dok se Hotentoti i Zulukaferi dresiraju za duhovna zanimanja. Jer se pri tom radi o dresuri, ha~ kao kod pudlice, a ne o nautnom "ohrazovanju". Isti trud i briga primenjeni na inteligentne rase, bi svakog pojedinca sto puta pre osposobio za ista dostignuca.

Koliko god hilo neizdr:ljlivo ovo stanje, ako bi se pri tom ikad radilo vi~e nego o izuzecima, toliko je ono neizdr:ljlivo vec danas, kada za vi~e ohrazovanje ne odlutuju talenat i urodene sposobnosti. Naravno, neizdr:ljliva je pomisao, da se svake godine stotine hiljada potpuno netaalentovanih ljudi udostoji vi~eg obrazovanja, dok druge stotine hiljada, velike nadarenosti, ostaju bez svakog vi~eg obrazovanja. Guhitak koji nacija time pretrpi, se ne mo:l:e proceniti. Kada se poslednjih decenija izvanredno poveCalo bogatstvo u znatajnim pronalascima, narotito u Sevemoj Americi, onda je to i zbog toga, jer tamo znatno vi~e talenata iz najni:l:ih slojeva nalazi mogucnost vi~eg obrazovanja, nego ~to je to slutaj u Evropi.

Za pronalaza~tvo nije dovoljno utuvljeno znanje, vec samo ono produhovljeno talentom. Ali tome se kod nas danas ne pridaje nikakva va:l:nost; jedino dobra ocena treba to da utini.

I ovde ce narodna dr:l;ava morati da deluje vaspitno. Ona nema zadatak, da postojeCoj društvenoj kJasi sacuva odJucujuci uticaj, vec zadatak da iz sume svih sWlarodnika izvuce najспособnije gJave i da im sJUzbu i visoke poJotaje. Ona nema samo obavezu da prosetnom detetu u osnovnoj ~koli da odredeno vaspitanje, veC i du:l:nost da talenat dovede na put kom pripada. Svojim najvi~im zadatkom treba pre svega da smatra otvaranje kapija 280

drZavnih vi~ih nastavnih ustanova svakom talentu, sasvim svejedno iz kojih krugova on poticao. Mora da ispuni ovaj zadatak, po~to samo tako iz sloja reprezentanata mrtvog znanja moze da izraste genijalno vodstvo nacije.

I iz jednog drugog razloga mora drZava da preduzme mere opreza u tom pravcu: Na~i duhovni slojevi su naro~ito u Nema~koj tako zatvoreni u sebe i zakrereni, da im nedostaje ziva veza sa donjom sferom. Ovo se sveti na dve strane: Kao prvo nedostaje im razumevanje i osecaj za ~iroku masu. Oni su vec predugo istrgnuti iz tog konteksta, da bi jo~ mogli da imaju neophodno psiho1o~ko razumevanje za narod. Postali su strani narodu. Kao drugo nedostaje ovim gornjim slojevima i neophodna snaga volje. Jer je ona uvek slabija u raslojenim krugovima inteligencije nego u masi primitivnog naroda. Nau~nog obrazovanja nama Nemcima, medutim, bo~ hvala, nikad nije nedostajalo, ali

zato utoliko više snage volje i odlučnosti. Sto su na primer "umniji" bili naš drZavnici, toliko je najviše bio slabiji njihov stvarni učenik. Politička priprema i tehničko opremanje za svetski rat nisu bili nedovoljni zbog toga što su našim narodom vladale malo obrazovane glave, već pre zato što su vladavci bili preobrazovani ljudi, naključani znanjem i duhom, ali bez svakog zdravog instinkta i ličene svake energije i odvažnosti. Bila je kob da je naš narod svoju životnu bitku morao da bije pod drZavnim kancelarstvom foliofirajućeg slabica. Da smo umesto jednog Betmana-Holmsteada kao vođu imali robusnijeg sunarodnika, naša krvavica ne bi uzalud bila prolivena. Isto tako je preterano isto duhovno odgajanje naših vođa bilo najbolji saveznik revolucionarnom, novembarskom puču. Time što je ova duhovnost zadržavala povereno joj nacionalno dobro na najsravniji način, umesto da ga potpuno i celog primeni, sama je stvorila pretpostavku za uspeh drugih.

Ovde katolička crkva može da vredi kao uzoran poučan primer. Na bezbratnom stanju njenih sveštenika je zasnovana prisila, da se podmladak za duhovnike umesto iz sopstvenih redova uvek mora uzimati iz mase naroda. Ali upravo ovo značenje celibata većina uopšte ne shvata. Ono je uzrok neverovatno krepke snage, koja prebiva u ovoj prastarj instituciji. Jer time, što se ova ogromna vojska duhovnih dostojanstvenika neprekidno dopunjuje iz najnižih slojeva naroda, crkva ne samo održava instinktivnu povezanost sa svetom osetanja naroda, već sebi osigurava i sumu energije i delatne snage, koja će u takvoj formi postojati uvek samo u širokoj masi naroda. Otud potiče mladost ovog ogromnog organizma dostojna divljenja, duhovna snalazljivost i čelična snaga volje.

Zadatak narodne države će biti, da se u svom školstvu pobrine za to, da se vrlo stalno obnavljanje postojećih duhovnih slojeva dovođenjem sveže krvi odozgo. Država ima obavezu, da se krajnjom brigom i trudu iz ukupnog broja sunarodnika proseje prirodno oigledno osposobljen ljudski materijal i primeni ga u službi čine. Jer država i drZavnici ne postoje zbog toga da pojedinim klasama omoguće namećenje, već da zadovolje njihove buduće zadatke. Ali to će biti samo ako se za njihove nosioce u principu obrazuju samo sposobne i ličnosti jake volje. Ovo ne vredi samo za sva

281

slabijim mestima, već za duhovno vodstvo nacije uopšte u svim oblastima. Faktor veličine naroda leži i u tome, da mu uspe, da najposposobnije glave obrazuju za oblasti koje im pripadaju, da ih stavi u službu narodne zajednice. Ako se međusobno takmiče dva naroda, koja su po sebi podjednako nadarena, pobeđu će osvojiti onaj, kojeg u celom duhovnom vodstvu zastupaju njegovi najveći talenti, a podleći će onaj, čije vodstvo predstavlja samo velike zajedničke jasle za određene stalete ili klase, bez obzira na urodene sposobnosti pojedinih nosilaca.

Naravno da ovo u našem današnjem svetu pre svega izgleda nemoguće. Odmah će se primetiti, da se od sinica, na primer nekog višeg društvenog slabijeg, ipak ne može tražiti, da postane, recimo zanatlija, jer neki drugi, čiji su roditelji bili zanatlije, izgleda sposobniji. To može da vredi

za današnje procenjivanje manualnog rada. Stoga će i narodna dnevna morati da zauzme principijelno drugačiji stav u odnosu na pojam rada. Ona će, ako je potrebno, čak vekovnim vaspitanjem morati da prekine sa besmislom preziranja telesnog rada. Ona će principijelno morati da uvek pojedinca vrednuje ne prema prirodi njegovog posla već prema formi i valjanosti uinku. Ovo može izgledati gnusno jednom vremenu, u kom najograničeniji ispisivač kolona vredi više negoli najinteligentniji precizni mehaničar, samo zato što radi sa perom. Ali ova pogrešna procena, kako je rečeno, nije u prirodi stvari, već je veštački naučena a ranije nije postojala. Današnje neprirodno stanje poiva upravo na općim bolesnim pojavama našeg materijalizovanog doha. U principu je vrednost svakog rada dvostruka: isto materijalna i duhovna. Materijalna vrednost poiva na značju, i to materijalnom značenju rada za život celine. što više sunarodnika izvlači korist iz određenog ostvarenog dostignuća, i to direktnu i indirektnu, utoliko se materijalna vrednost mora proceniti kao veća. Ova procena svoj plastičan izraz nalazi u materijalnoj nagradi, koju pojedinac dohija za svoj rad. Nasuprot ove isto materijalne vrednosti je idejna. Ona ne pocija na značaj ostvarenog rada, mereno materijalno, već na njegovoj neophodnosti po sebi. Koliko sigurno materijalna korist nekog pronalaska može biti veća nego svakodnevnog nadničarenja, isto tako sigurno je celina ipak upućena na ovu malu službu, kao i na onu najveću. Ona može materijalno napraviti razliku u vrednovanju korisnosti pojedinanog rada za celinu, i to izraziti odgovarajućom nagradom; ali idejno mora da utvrdi jednakost svih u trenutku u kom se svaki pojedinac trudi, da u svojoj ohlasti -pa ma koja ona bila -da najbolje od sebe. I na to treba da se oslanja vrednovanje uvek, a ne na nagradivanje. Pošto u razumnoj dnavi briga treba da ide u tom pravcu, da se pojincu dodeli delatnost koja odgovara njegovoj sposobnosti, ili, drugačije rečeno, da se sposobna lica obrazuju za rad koji im leži, sposobnost u principu nije nautena, već mora biti urođena, dakle dar prirode a ne zasluga toveka, onda se i općte građansko vrednovanje ne može upravljati prema radu koji je pojincu tako reci dodeljen. Jer ovaj rad pada na ratun njegovog rođenja kao i na time prouzrokovano obrazovanje, koje dohija od celine. Vrednovanje toveka se mora zasnivati na natinu, na koji on zadovoljava svoj zadatak koji

282

mu je dao narod. Jer delatnost koju pojedinac obavlja, nije svrha njegovog postojanja, već samo sredstvo za to. On treba da se kao čovek dalje obrazuje i oplemenjuje, ali to može samo u okviru svoje kulture zajednice, koja uvek mora da počiva na fundamentu države. Održanju ovog fundamenta on treba da da svoj doprinos. Formu ovog doprinosa određuje priroda; na njemu je samo da marljivošću i postojem nadoknadi narodnoj zajednici ono što mu je ona sama dala. Ko to radi, zaslužuje najviše procene i najviše postovanje. Materijalna nagrada se može odobriti onome, čija delatnost nosi odgovarajuću korist celini; idejna, međutim mora da jezi u uviđanju, koje može da zahteva svako ko snage, koje mu je priroda dala a narodna zajednica obrazovana, posvećuje službi svojoj narodnosti. Ali onda više nije sramota biti estiti zanatlija, dok, međutim, jeste, kao nesposoban službenik krasti dragom

bogu dane a dobrom narodu svakodnevni hleb. Onda ce se smatrati samo po sebi razumljivim, da se coveku ne daju zadaci kojirna od po~etka nije dorastao.

Inace ovakva delatnost daje i jedino merilo za pravo na opstu jednaku pravnu gradansku aktivnost.

Danasnje doba se pak samo razgrađuje: Uvodi opste izbomo pravo, brblja o jednakim pravima, ali ipak ne nalazi nikakvo obrazlozenje za njih. Ono u materijalnoj nagradi vidi izraz vrednosti ~oveka i razbija time osnovu za najplemenitiju jednakost, koje uopste moze biti. Jer jednakost ne pociva i nikad ne moze poCivati na dostignucima pojedinca po sebi, ali je moguca u formi, u kojoj svako ispunjava svoje posebne obaveze. Samo time se pri proceni vrednosti coveka iskljucuje slucajnost prirode a pojedinac sam pravi kova~em sopstvenog znacaja.

U danasnje doba, kada se cele grupe ljudi medusobno cen~ vise prema grupama prihoda, za to se kako je vec receno -nema razumevanja. Samo za nas to ne sme biti razlog da se odrekemo zastupanja nasih ideja. Naprotiv: Ko hoce da ozdravi ovo doba, koje je iznutra boJesllo i Jenjo, mora najpre da skupi hrabrost, da razjasni uzroke ove patnje. A to treba da bude briga nacionalnaSocijaJistickog pokreta: preko sve maJogradanstine iz nase narodnosti okupiti i srediti one snage, koje su osposobljene kao zacetnici novog pogJeda na svet.

* * *

Svakako ce se prigovoriti da se u principu idejno vrednovanje tesko da razdvojiti od materijalnog, cak, da bi niZe vrednovanje telesnog rada bilo izazvano upravo njegovirn manjim nagrađivanjem. Ovo manje nagrađivanje bi samo opet bilo uzrok ogranicenja ucestvovanja coveka pojedinca u kulumim dobrirna svoje nacije. Ali time se umanjuje vrednost idejne kulture coveka, koja sa njegovom delatno~cu ne treba da irna nikakve veze. Strah od telesnog rada je zasnovan upravo na tome da se usled lošijeg nagrađivanja, prisilno potiskuje kulumi nivo manuelnog radnika a time se daje opravdanje za opštu nizu ocenu.

U tome ima mnogo istine. Upravo zbog toga cemo se u buducnosti morati ~uvati od preyLlike diferencijacije odnosa plata. Ne kaze se da bi time izostala dostignuca. Najtu1;niji znak propasti jednog vremena bi bio, ako bi podstrek za visa dU:l('vna dostignuca bio u vecoj plati. Da je ovo gledište do sada bilo jedino mL'r(davno na svetu, ~ove~anstvo nikad ne bi dobilo svoja najveća nau~na i kulturna dobra. Jer najveći pronalasci, najveCa otkrica, najrevolucionamiji l1au~ni radovi, najdivniji spomenici ljudske kulture nisu nastali iz tel;nje za svetskim novcem. Naprotiv, njibovo rođenje je ne retko zna~ilo upravo odricanje od zemaljske sreće bogatstva.

Mo1;e biti da je zlato danas postalo isklju~ivi vladar zivota, ipak ce se ~ovek jednom pokloniti pred višim bogovima. MnOgO toga moze danas da zabvali samo ~el;nji za novcem i imanjem za svoje postojanje, ali u tome sigurno ima malo onoga ~ije bi nepostojanje osiroma~ilo ~oveCanstvo. Zadatak na~eg pokreta je i to, da vec danas obaveštava o vremenu, koje ce pojedinцу dati OnO što mu treba za zivot, ali pri tom visoko poštuje

princip, da ~ovek ne ~ivi isklju~ivo zbog materijalnib uZivanja. Ovo treba da nade svoj izraz u mudro ograni~enom stepenovnju zarada, koje i poslednjem poštenom radniku treba da u svakom slu~aju omoguci ~astan, ~estit ~ivot kao sunarodnika i ~oveka. .

Ne ~eli se reci da je ovo idealno stanje, kakvo ovaj svetprakti~no ne bi pOdnosio i stvarno nikada dostigao.

Ni mi nismo tako glupi da verujemo,da hi moglo da uspe da se stvori hezgresno doha. Samo ovo ne oslohada od ohaveze da se bori protiv spoznatih gresaka, da se prevazilaze slahosti i da se tezi idealu. Opora stvamost (;e sama od sehe stvoriti previse ogranirenja. Upravo zhog toga mora ~ovek bas da pokusa da slu.zi krajnjem cilju, a promaSaji ne smeju da ga odvrate od njegove namere kao sto ne moze da se odrekne pravosuda, samo zato sto se i njemu potkradaju zahlude, a isto tako ne moze da odhije lek zato sto (;e ipak uvek hiti bolesti.

Treba se ~uvati da se snaga ideala ne oceni prenisko. Ko je u tom smislu danas malodušan, ako je nekad bio vojnik, zeleo bib da ga podsetim na doba. ~ije je juna~tvo predstavljalo najsilnije priznavanje snage iealnib motiva. Jer ono od ~ega je ~ovek onda umirao. nije bila briga za svakodnevni bleb, vec ljubav prema otadl;bini, vera u njenu veli~inu, op~te osecanje ~asti nacije. I tek kad se nema~ki narod udaljio od ovib ideala, da bi sledio realna obeCanja revolucije. a oru~je zamenio ruksakom., dospeo je, umesto u zemaljski raj, u ~istili~te op~teg prezrenja i ne manje opšte nevolje.

Ba~ zbog toga je neopbodno, da se ra~undZijama tada~nje realne repuhlike suprotstavi vera u idealni Rajh.